

זאת ה'תורה

ד •

- שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
- מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבְיָטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

מה הקשר בין
הרבי מליובאוויטש
ליהושע בן נון

6

ט"ו באב תשע"ח -
3330 שנה לנישואי
יהושע ורחב

13

דמותו של יהושע בן נון
שיעור אנגלית חדש ניסן

03

טעם מצוה
ביאור על מצות תפילה

26

דבר יום ביומו
מסרים יומיים לפרשת ואתחנן

32

מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים

36

סיפור חסידי
רבי הלל מפאריטש

39

שידוכי חמישה עשר באב
"בת גילו" או "בחירת לבו"?

42

ברכות בחשבון
חידושי רמזים בפרשה

45

הקדמת המערכת

שבת שלום לקוראינו היקרים. **שבת נחמו**, ואנחנו עם עוד חוברת '**ואביטה**' מלאה דברי תורה וחסידות המנחמים ומשיבים את הנפש, מדברי **הרב יצחק גינזבורג שליט"א**. חוברת שכל אחד ואחת יכולים למצוא בה את הפנה שמדברת אליו.

מה יש לנו השבוע?

נתחיל עם **פרצוף** (אתם כבר אמורים לדעת מה זה אומר, ואם לא, אז אחרי הקריאה תבינו) יסודי על **דמותו של יהושע בן נון** (שמוזכר אצלנו בפרשה), מהשיעור החודשי באנגלית של חודש ניסן. לכבוד חמשה עשר באב שחל השבוע יש 'נקודה חסידית' מרתקת על ההבדל בין שידוכי חמשה עשר באב ('עם בחירת לבו') לשידוכי יום כיפור ('עם בת גילו').

השבוע יש לנו **מדור טעם מצוה מורחב** (ועדיין, לא המדור המלא, שישלח לתפוצה במייל), עם ביאור ארוך בנגלה וחסידות על **מצוות התפילה**. מה יותר חשוב ויסודי מזה? גם המסרים היומיים שלנו לפרשת ואתחנן נמצאים כאן במדור **דבר יום ביומו**. לאור כך שהשבת שעברה חלה ביום ט' באב, ורבים נוהגים שלא ללמוד אז פרקי אבות (ובחוברת שלנו כן הופיעו ביאורים לפרקי אבות), בכדי להשתוות עם הציבור - כהוראת הרבי מליובאוויטש - השבוע יפקד מקומו של המדור, ובע"ה בשבוע הבא נמשיך את הסבב עם פרק ד.

גם מדור **תשובות ומענות** אֶתנו השבוע, עם כמה תשובות ארוכות לפי ערך, יסודיות ומעניינות **שלא כדאי לפספס**. במדור הסיפור החסידי, קצת על דמותו של החסיד המופלא **רבי הלל מפאריטש**. וכמובן מדור **ברכות בחשבון** עם עיונים ואתגרים מתמטיים בפסוקי התורה.

אנחנו שוב מזכירים שהרבה מהשיעורים וההתוועדויות של הרב לא נכנסים לחוברת מאילוצי מקום, ולכן מומלץ מאוד להצטרף לרשימת התפוצה שלנו במייל, שם נשלחים יתר החומרים וכן הודעות חשובות בנוגע למועדי שיעורים ועוד. להצטרפות שלחו מייל בקשה לכתובת itiel@pnimi.org.il

**שבת שלום,
מערכת ואביטה**

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעד

דמותו של יהושע בן נון

קיצור מהלך השיעור

בסדרה ארוכה של שיעורים (בתוך השיעורים החדשיים באנגלית בשנתיים האחרונות) התבונן הרב בדמויות מהתנ"ך - החל מנשמות שבעת הרועים - תוך פריסת 'פרצוף' שלם של דברים המאפיינים אותן. השיעור הגדול שלפנינו עוסק בדמותו של יהושע בן נון.

פרק א עוסק בתאריכים מרכזיים בחיי יהושע - חושף את הקשר המיוחד שלו לחדש ניסן, ובאופן מפתיע-משהו גם לדמותו של הרבי מליובאוויטש.

פרק ב, המרכזי והארוך כאן, פורש את הפרצוף השלם של יהושע, המורכב מתכונות עיקריות שלו המופיעות נביא, בדברי חז"ל ובקבלה. ובתמצית: בכתר סוד המשכת שע נהורין על ידי יהושע, "כתר ישועה"; בחכמה קיומו את "והגית בו יומם ולילה"; בבינה סוד "פני לבנה" שלו; בדעת התקשרותו המסורה למשה, החל ממלחמת עמלק; בחסד אהבת ישראל שלו; בגבורה כחו להלחם ולהעניש; בתפארת תקנותיו המאזנות את האינטרס הציבורי עם הפרטי; בנצח ובהוד כחו כמצביא ונבואתו; ביסוד שרשו בשבט יוסף וכחו להמשיך את משה רבינו ולכרות ברית; במלכות היותו "דבר אחד לדור" (וכן נפילותיו ונישואיו לרחב - בהן עוסקים הפרקים הבאים).

פרק ג עוסק ב'נפילותיו' של יהושע, נפילות דקות וקלות יחסית, המגיעות כאן ל'פרצוף' שלם בפני עצמו - "שבע יפול צדיק וקם".

פרק ד נוגע בסוגיה המפתיעה של נישואיו לרחב הזונה, תוך השוואה לנביא יהושע שנשא זונה והעמקה בסוד המופלא של נשיא הדור הנושא אשה זונה ובכך מבטא את התקשרותו גם לנשמות הנמוכות ביותר.

פרק ה מוסיף כמה השלמות לתמונה כשהוא עוסק בבחינות המשיחיות של יהושע, בגלגוליו, בשמותיו של יהושע וביחסו לגבעונים.

נעיר כי בשיעור עצמו קדם לכל אלה פרק מרתק נוסף, שלא היה קשור לדמותו של יהושע, ואי"ה הוא יפורסם באחד הגליונות הקרובים.

א נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה. שיעור אנגלית חדשי - כ"ג ניסן ע"ח - ירושלים.

א. התאריכים הגדולים בחיי יהושע

רוב השיעורים שלנו בחדשים האלה מתמקדים בדמויות מהתנ"ך. הדמות שלנו היום תהיה יהושע בן נון - דמות מאד חשובה שטרם התייחסנו אליה. למה נקדיש לו דוקא את השיעור היום? כי יהושע קשור במיוחד לחדש שלנו, חדש ניסן. יש שלשה תאריכים חשובים

בחיי יהושע שכולם חלים בחדש ניסן:

חצית הירדן והכניסה לארץ בי' ניסן

בתאריך הראשון חל הנס הגדול של חצית הירדן, שמושוה² לקריעת ים סוף על ידי משה רבינו עצמו. כל דבר גדול שמשה רבינו עשה -

ב יהושע ד, כג. וראה שמות טו, טז עם התרגומים והמפרשים (ובפרט בש"ך עה"ת עה"פ)

- היום בו נצטוונו לקחת את השה לקרבן פסח, לקשור אותו לכרעי המטה ולשמור אותו עד יום הקרבנו ב"ד ניסן. כך היה ארבעים שנה קודם. שנה אחרי יציאת מצרים י' ניסן היה יום הקרבנו קרבן נשיא דן^ח - אחיעזר בן עמישדי - ובברכת יעקב לשבט דן (המתייחסת כולה לשמשון הגבור^ט) מופיעה המלה **ישועה**, אותיות **יהושע**, "לישועתך קויתי הוי" (זו הישועה היחידה בברכות יעקב).

מי זוכר מה קרה שנה אחת לפני הכניסה לארץ ב"י ניסן? זהו יום הסתלקות מרים הנביאה, אחותם הגדולה של משה ואהרן. ביארציט הראשון של מרים יהושע הכניס את העם לארץ המובטחת. מובן שהיא היתה שם ברוחניות, הכח והזכות שלה היו שם יחד עם "ארון הברית אדון כל הארץ" לחולל את הנס של עצירת הירדן ולהכניס את עם ישראל לארץ. אם כן, חייב להיות איזוהו קשר בין יהושע למרים^א.

היולת יהושע בכ"ו ניסן, כיבוש יריחו בכ"ח ניסן ומילת ישראל בוי"א ניסן
מתי היארציט של יהושע עצמו? כ"ו ניסן,
עוד כמה ימים.

ח במדבר ז, טו.

ט ראה רש"י בראשית מט, טז.

י בראשית מט, יח. הישועה אליה זכה יהושע בן נון היא שכבש שלשים ואחד מלכים - יהושע בן נון ועוד שלשים ואחד מלכים = "לישועתך קויתי הוי"!¹ שלשים ואחד מלכים = יהושע בן נון מרים (ר"ת בנין, "בנים אתם להוי' אלהיכם", וכן מבין, "נוצר תורה בן מבין" - על יהושע נדרש "נוצר תאנה יאכל פריה"),² הקשורים בז"ז כפי שתכף נראה - מרים נותנת ליהושע את הכח לכבוש שלשים ואחד מלכים.

יא כך יש לומר שבשלת האחים-הרועים של עם ישראל יהושע נכנס במקום מרים. ורמז: משה-אהרן-יהושע עולה מלכות-מלכות. וכן, משה-אהרן (כנגד י-ה) עולה יהושע-רחל (כנגד ו-ה). כאשר מצרפים את מרים (אשתו של כלב בן יפנה, חברו של יהושע במעשה המרגלים) לרחב (אשתו של יהושע, כדלקמן) הן עולות 500, "פרו רבו", וביחד עם יהושע עולים כמנין שלשת האחים, משה-אהרן-מרים (ז.א. שיהושע-רחב = משה-אהרן).

גם יהושע עשה דוגמתו. יש למשה את הכח הגדול לבקוע-לקרוע את ים סוף, כמו שקראנו בשביעי של פסח, וגם יהושע עושה דבר דומה, בקיעת וחצית הירדן^ג.

יהושע פועל בכח "ארון הברית אדון כל הארץ"^ה (שנקרא שם גם "ארון הוי" אדון כל הארץ^ו) - כשרגלי הכהנים נושאי הארון נוגעות במי הירדן הוא נחצה. ים סוף רק נבקע לשני צדדים, אבל הירדן הוא נהר זורם והוא נעצה, כך שהמים נערמו גבוה יותר ויותר לפני מקום החציה - זהו נס שקשה לדמיין, יותר אפילו מקריעת ים סוף. עד שכל עם ישראל עבר המים הצטברו מעלה מעלה. זה לא הכל - כח הארון המשיך לחולל את הנס, המים המשיכו לעמוד, ויהושע רצה שלפני שהארון יצא והמים יחזרו לזרום יקחו מזכרת מהנס. הוא צווה לקחת שתיים עשר אבנים גדולות מקרקעית הירדן ולעשות מהן מצבה לזכרון הנס.

מה הגדולה של יהושע? המשימה שלו היא קיום הבטחת ה' למשה - להביא את עם ישראל לארץ המובטחת. משה עצמו לא זכה לקיים את ההבטחה, והתלמיד הנאמן שלו, יהושע - שעוד נדבר על הנאמנות שלו - הוא שזכה לקיים את רצון-חיינו של משה ולהכניס את העם לארץ. מתי קרה הנס הגדול הזה? יום חשוב בלוח היהודי - היום בו נכנסנו לארץ המובטחת - י' בניסן.

אירועי י' ניסן משנת יציאת מצרים
לפני יציאת מצרים י' ניסן היה שבת הגדול

ג תנחומא תצוה ט.

ד ורמז: בקיעת הירדן עולה 851, חיה פעמים יחידה ובקיעת הים עולה 7 ברבוע פעמים 13 - רמז שכולל את שני זוגות המספרים העיקריים, הזוג 37-23 והזוג 13-7 (בקיעת ים סוף עולה כמנין שנה זו - תשע"ח).

ה יהושע ג, יא.

ו פסוק יג.

ז שם פסוק טז. וראה סוטה לז, א.

דוגמתו אצל משה¹⁰ - אבל בפשט הפסוק לא ככה, כתוב שלא היה לפני כן ואחר כך שה' שמע בקול אדם. יש משהו מאד מענין - מתי הנס הזה קרה? ג' תמוז.

אם כן, שלש שבועות בחיי יהושע הן בחדש ניסן. חוץ מהנס הזה, שהיה ב-ג' תמוז. מהו ג' תמוז? היום הכי ארוך בשנה. היום הכי ארוך בטבע הוא גם כלי לנס העל-טבעי של הארכת היום על ידי יהושע. זו תכונה של יהושע, לקחת משהו במציאות ולהרחיב ולהעמיק אותו - לקחת תכונה הכי דומה במציאות ולתת לה התפשטות, לקחת את היום הכי ארוך בשנה ולהאריך אותו עוד ועוד.

אדר - משה רבינו; ניסן - יהושע בן נון

אם ניסן הוא החדש של יהושע, מהו החדש של משה רבינו? החדש הקודם - אדר, בו נולד והסתלק משה רבינו. אדר הוא הקדמה לניסן. המזל של חדש אדר הוא דגים - דג נקרא נון בארמית (בפשט יש לומר שהשם נון ניתן בשבט אפרים - ממנו בא יהושע - בעקבות ברכת יעקב לאפרים ומנשה "וידגו לרב בקרב הארץ"¹¹). יהושע תלמיד משה רבינו - ה'דג' הנקרא על שם "כי מן המים משיתהו"¹² - הוא יהושע בן נון. חז"ל¹³ אומרים שגאולת אדר נסמכת לגאולת ניסן, יציאת מצרים.

גאולת ניסן, היציאה ממצרים, היא בכח משה רבינו - אבל הסיום והתכלית שלה הם בכניסה לארץ המובטחת. אנו שותים ארבע כוסות¹⁴ כנגד ארבעה לשונות של גאולה -

החג הראשון שהיהודים קיימו אחרי כניסתם לארץ הוא חג הפסח. פסח הוא החג של יהושע. הם שמרו את הפסח ורק אחרי נגשו לכבוש את העיר הראשונה בארץ - יריחו, שנקראת "מנועולה של ארץ ישראל"¹⁵. הם התחילו רק לאחר שעבר החג, הקיפו את העיר במשך שבעה ימים וביום השביעי, שהיה שבת, הם הקיפו את העיר שבע פעמים ותקעו בשופרות וחומות יריחו נפלו, גם בצורה נסית, ושקעו בארץ¹⁶. מתי זה קרה? בכ"ח ניסן (יום ששי הבא).

יום אחרי שנכנסו לארץ ישראל, ביום י"א ניסן, יהושע מל את כל הגברים שנולדו בארבעים השנים במדבר, בהן לא מלו את מי שנולד¹⁷. מילת כל הגברים ביום אחד היא מהדברים הגדולים בחייו של יהושע בן נון. כל הדברים האלה - שכולם מתקבצים ביום ההסתלקות שלו, בו כל עבודת חייו עולה למעלה - הם בחדש ניסן.

העמדת השמש ב-ג' תמוז

יש עוד נס גדול שקורה בחייו, לא בחדש ניסן - "שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון"¹⁸. יש כמה דעות¹⁹ לכמה זמן עצרו השמש והירח - שש שעות, יום, יומיים וכו' - עד שהיהודים יסיימו את המלחמה באויבי ישראל, מלכי כנען. שם כתוב "ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמע הוי' בקול איש"²⁰. בפשט, כאן יהושע מופיע כגדול יותר ממשה רבינו, מורו. כפי שהוזכר, חז"ל אומרים בכלליות שכל מה שהיה אצל משה היה גם אצל יהושע - כאן הכיוון הפוך, משהו שהיה אצל יהושע מלמד שהיה

יח תענית כ, א (שלשה נקדמה להם חמה) - משה, יהושע ונקדימון בן גוריון = אמת אמת אמת. תנדב"א פ"ב.

יט בראשית מח, טז.

כ שמות ב, י.

כא מגלה ו, ב.

כב משנה פסחים פ"י מ"א; שו"ע או"ח סימן תעב. והטעמים מבוארים בירושלמי שם פ"י ה"א.

יב רש"י יהושע כד, יא. ע"פ במדבר רבה טו, טו.

יג יהושע ו.

יד שם ה, ב-ט.

טו שם י, יב.

טז ע"ז כה, א.

יז יהושע י, יד.

של הרבי הם הם תאריכים עיקריים שקשורים ליהושע בן נון.

אנחנו רגילים לזהות את הרבי עם משה - הוא נקרא "משה רבינו שבדור" - אבל באופן מדהים שלשת התאריכים הכי גדולים של הרבי הם שלשה תאריכים גדולים של יהושע. הדבר אומר "דרשני". רואים שהרבי מאד קשור ליהושע - הוא נולד ביום שהוא מל את ישראל ושבק חייו לכל חי¹² ביום שיהושע העמיד את השמש והירח. מה פירוש שיהושע העמיד את השמש? הרבה אנשים בחב"ד מאמינים שהשמש עדיין מאירה - השמש היא הרבי עצמו (בחינת משה רבינו שבו - "פני משה כפני חמה"¹³). כשיהושע העמיד את השמש, "שמש בגבעון דום", הוא העמיד-הנציח את משה רבו וכשהעמיד את הירח, "וירח בעמק אילון", הוא העמיד-הנציח את עצמו - "פני יהושע כפני לבנה"¹⁴) - היא לא שקעה, היא עדיין עומדת ומאירה, זהו ג' תמוז.

התאריך השלישי הוא היום בו הרבי אמר שהוא סיים את תפקידו ("אני את שלי עשיתי") ומטיל עלינו את התפקיד לטכס עצה איך להביא את המשיח בהקדם האפשרי - היום של כיבוש יריחו. איך יהושע הפיל את החומות? בתקיעת שופר בשבת¹⁵. לא רק ליהושע היה שופר - לכל יהודי היה שופר. לכל אחד מאתנו יש את השופר שלו והוא צריך לתקוע בשופר (כמו המצוה ביובל, שכל אחד יתקע בשופר¹⁶). משיח הוא שופר - לכל אחד יש משיח קטן, צריך לתקוע בשופר ולהביא משיח. זו משמעות דברי הרבי בכ"ח ניסן - שכל אחד יקח את השופר שלו, יתקע בו בכל כחו. כשאתה תוקע בשופר

"והוצאתי... והצלתי... וגאלתי... ולקחתי"¹⁷ - אבל יש גם לשון חמישי, שיש מי ששונה כנגדו כוס חמישית¹⁸, "והבאתי [אתכם אל הארץ]"¹⁹. ארבע הפעולות הראשונות הן על ידי משה, אבל החמישית מתקיימת על ידי יהושע¹³.

קשרי הרבי מליובאוויטש ויהושע בן נון

שאלה: איך כניסת יהושע ליריחו בכ"ח ניסן קשורה לשיחת הרבי המפורסמת בכ"ח ניסן תשנ"א, בה הוא אמר "אני את שלי עשיתי, מכאן ואילך עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח בפועל ממש?"

תשובה: לכך רמזנו גם בתאריך הגדול הנוסף בו יהושע עצר את השמש, שלא היה לפני כן ואחרי כן לשמוע ה' בקול איש - ג' תמוז. כ"ח ניסן הוא היום בו הרבי הטיל עלינו את המשימה להביא משיח. לכאורה הוא העביר את המשימה ממנו אלינו, אבל הוא עדיין אתנו (כמו שגם אחרי ג' תמוז הוא עדיין אתנו) ונותן לנו השראה כדי לפעול.

מה יום ההולדת של הרבי? י"א ניסן - יום הברית של יהושע לעם ישראל, כנ"ל. ב"י ניסן הוא הכניס את העם לארץ, אבל למחרת, י"א ניסן, הוא מל את כל הזכרים שנולדו במדבר וודאי היתה לכך השפעה רוחנית גם על כל הנשים. אם כן, שלשת התאריכים הגדולים

כג שמות ו, ו, ו-1.

כד הדעות והשקו"ט בכוס חמישי ראה טור או"ח סתפ"א ובב"י שם. אנציקלופדיה תלמודית ערך ארבע כוסות. בארוכה הגדה שלמה (לרב כשר) בסופו. תורה שלמה מילואים לח"ט ס"א (וראה גם לקו"ש חכ"ז עמ' 48 ואילך).

כה שמות ו, ח.

כו והרמז: ד"פ משה ועוד יהושע = 1771 (הארבעון של 21 - סכום כל המשולשים ממשולש 1 עד משולש 21, צורת טטרהדר בלועזית - שם אהיה של יציאת מצרים) = עז פעמים חדוה, "עז וחדוה במקומו" (עז חדוה משלימים 1007, יפ"ו. עז במספר סודרי = חדוה) - משה הוא כפולה של חדוה (חיה) כנודע ואילו עז רומז ליהושע (עליו דרשו חז"ל את הפסוק "ועשיר יענה עזות"). במספר קטן, ד"פ משה ועוד יהושע = 70, 5 פעמים דוד, הערך הממוצע שלהם.

כז ראה תניא אגרת הקדש כז וביאורה.

כח ב"ב עה, א.

כט רש"י יהושע ו, טו.

ל רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פ"י הלכות י-יא.

כתר: ישועה - המשכת שע נהורין

השם **יהושע** הוא חילוף אותיות של **ישועה**. בקבלה¹⁷ ישועה היא גילוי של "שע נהורין"¹⁷ שמתגלים מתוך פני הכתר¹⁷ העל-מודע. כלומר, ישועה באה לאדם ממקום לא רציונאלי, מהעל-מודע, למעלה מטעם ודעת. זו תכונת הכתר אצל יהושע¹⁷ - המקור והשרש שלו הם בכתר.

חכמה: לוחם המקיים "והגית בו יומם ולילה"

"יהושע ראש לכובשים"

יהושע היה לוחם, מיליטנט. לפני כמה חודשים¹⁸ דברנו על אחד מחשובי התנאים שגם נקרא יהושע - **רבי יהושע בן חנניה**, ששמו בגימטריא השנה הזו, **תשע"ח** - שהיה רבו של רבי עקיבא. איך הסברנו את ההבדל בין הרב לתלמיד? שהרב היה פציפיסט והתלמיד מיליטנט. לא נחזור על זה כעת. כאן רואים שרבי יהושע בן חנניה, שלא רצה את מרד ביתה, כי ראה את האסון שעתיד לצמוח ממנו, נקרא על שם יהושע הראשון שהיה מיליטנט. המדרש^{18א} אומר "יהושע ראש לכובשים"^{18ב}. הוא נלחם וכבש את שלשים ואחד מלכי כנען. המדרש אומר שלכל אחד ממלכי כנען היה משנה למלך בעל כח רוחני לעצמו. היה

הפנים שלך נעשים אדומות^{17א} - אם הפנים שלך לא אדומות עוד לא תקעת בשופר כדבעי. תקיעה בשופר צריכה להיות "בכל מאדך"^{17ב} - גילוי המשיח שבך (בחינת "מאד" שנאמר בשיא העליות של מלך המשיח - "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"^{17ג}), פעולה בכל התוקף לגלות את המשיח. אם כל עם ישראל יעשו כך יפרץ המנעול של הגאולה כנפילת חומות יריחו, "מנעולה של ארץ ישראל"^{17ד}.

עצירת השמש בכח שירת יהושע

שאלה: באיזה כח רוחני יהושע העמיד את השמש וירח?
תשובה: חז"ל¹⁷ מסבירים שבעצירת השמש והירח יהושע מלא את התפקיד שלהם. מה פירוש? לכל דבר בטבע יש את השירה שלו, המנגינה שלו - כל תנועה בטבע היא ניגון. כאשר השמש מסתובבת והירח מסתובב הם שרים שיה. מה היה הכח של יהושע? הוא היה מסוגל לשיר את השיר של השמש במקומה - 'אני אשיר את השיר שלך, כאן בארץ, ואם אני שר במקומך את כל השיר שלך את לא יכולה לזוז, כי התנועה שלך היא בעצם השיר שלך'. כל תנועה היא שיה, "כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר"^{17ה}, ואני אשיר במקומך.

ב. פרצוף יהושע בן נון

נסה, מאד בקיצור, לעבור על פרטים בחיי יהושע ומה שאפשר ללמוד מהם:

17 א ראה ספר הליקוטים ישעיה פמ"ה (עה"פ "אלהי ישראל מושיע"); שער היחודים פ"כ יחוד נב (עה"פ "הוי' הושיעה וגו'"). ובכ"ד.

17 ב זהר ח"ג קלג, ב-קלד, א.

17 ג ע"ח ש"ג פי"ג; שער המצות תצא מצות שילוח הקן (ובכ"ד); והאוהב ישראל בפרשת אחרי מות - הובא בקהלת יעקב ערך 'ישועה' - הסמיכו על לשון הפיוט "כתרו ישועה").

17 ד לט ראה שעת רצון על זהר ח"ב רטו, א.

17 ה מ י"ב אלול ע"ז.

18 א פתיחתא דאסתר רבה י (מדרש שנתבאר באורך בהתוועדות ל"ג בעומר ע"ד).

18 ב מ "יהושע ראש לכובשים" = 1300 = נפעמים הוי' (כאשר הרוס"ת שוים בדיוק לאמצעי התבות!).

לא שער הכוונות ר"ה דרוש ז; פע"ח שער השופר פ"א (ובכ"ד).

17 א דברים ו, ה.

17 ב ישעיה נב, יג.

17 ג ילקוט שמעוני יהושע רמז כב. וראה תנחומא אחרי מות יד (הובא ונתבאר במאמר "הקדמה לפרק שירה" בספר אדמה שמים ותהום) ובת"י הני"ל הערה לג. ראה גם קומי אורי במאמר "כחה של הדממה" (עמ' קיד ואילך).

17 ד משנה שבת פ"ה מ"א, וכפי שנתבאר בתורה אור ז, ג.

של הקשר הזה הוא, כמוסבר בקבלה, 'חזק' - חזק-חזק-חזק. כל 'חזק' הוא כח מסוים. כתוב ששלשת הלוחמים הגדולים משקפים את שלשת ה'חזק' הללו.

שוב, הלוחם הראשון הוא יהושע בן נון, השני הוא דוד המלך, ומי הוא הלוחם השלישי? הוא לא בתנ"ך, שייך לחנוכה - יהודה המכבי. אלה שלשת הלוחמים הגדולים בעם ישראל - יהושע, דוד ויהודה המכבי¹⁰⁷. מי יהיה הרביעי? כל שלישיה צריכה רביעי - חייב להיות שמישיח יהיה הרביעי. הוא יהיה לוחם בדרך אחרת - ילחם בלי לירות אפילו יריה אחת. הוא יירה, אבל רק חצים של אור. גם ככה הוא יכבוש - הוא יכבוש את כל האנושות באמצעות קרני האור שהוא יאיר לעולם. הוא הרביעי, והרביעייה הזו מקבילה באיזה אופן לאותיות י-ה-ו-ה:

י	יהושע בן נון
ה	דוד המלך
ו	יהודה המכבי
ה	משיח

"והגית בו יומם ולילה"

יחד עם היותו לוחם יהושע היה תלמיד יחד. היום לא מצוי ששני אלה הולכים יחד. בתחלת ספר יהושע - תחלת מנהיגותו על עם ישראל, כשהכניס את עם ישראל לארץ, להלחם בשלשים ואחד מלכים - ה' אמר לו "והגית בו יומם ולילה"¹⁰⁸. אם תלמד תורה יומם ולילה היא תתן לך כח לכבוש את הארץ. כך ה' מצוה אותו - "והגית בו [בספר התורה] יומם ולילה".

מט שמשון הגבור (שלעיל הוזכר קשר בינו לבין יהושע) אינו נמנה בין הלוחמים כי גבורתו התבטאה במבצעי יחיד ולא בהנהגת צבא.

נ שיח שרפי קדש (ברסלב) ב, סז.

נא יהושע א, ח.

כל פעם מלך וסגן, שנקראו קיסר ואנטי קיסר. הסגן נקרא אנטי קיסר כי חכה לנפילת המלך כדי לבוא במקומו. לכן הוא נלחם ב-62 כחות רוחניים - 31 קיסרים ו-31 אנטי-קיסרים. זהו עוד דבר משמעותי שקשור ליהושע - המלחמה ב-62 מלכים¹⁰⁹. הוא לוחם.

שלשה לוחמים בהיסטוריה היהודית

אצל אומות העולם מציינים (בהערצה) שבהיסטוריה היהודית היו שלשה לוחמים גדולים. מתי יהושע מופיע לראשונה בתורה? בסוף פרשת בשלח, כאשר משה אומר לו "בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק"¹¹⁰. יש בקורת, לדעות מסוימות¹¹¹, על כך שמשה רבינו לא הנהיג בעצמו מלחמה זו, אבל הוא מינה את יהושע כי ידע שיש לו את הכחות הרוחניים לכך ושמלחמה זו היא השליחות והיעוד של יהושע¹¹².

יהושע מתברך שלש פעמים "חזק ואמץ"¹¹³. ג"פ **חזק** עולה **משה** - ממוצע שלש אותיות שמו - לכן אומרים בסיום כל חומש "חזק חזק ונתחזק", שלש התחזקויות, כחתימה של משה בסוף החומש. הכח הזה מועבר ממשה רבינו ליהושע, "חזק ואמץ". היחסים בין משה ליהושע הם היחסים הכי חזקים בכל התנ"ך בין רב-תלמיד, שאפילו חזקים יותר מיחסי אב-בן. למשה רבינו היתה הוה-אמינא שבן שלו ימשיך אותו¹¹⁴, אבל בפועל המשיך אותו תלמידו הנאמן - הקשר לתלמיד יותר חזק אפילו מהקשר לבן. זהו דבר חשוב מאד. הקטליזטור

מג יהושע בן נון ועוד 62 עולה תורה, נצח בזכות התורה (ראה סנהדרין מד, ב). יהושע ועוד 62 עולה מלך המשיח.

מד שמות יז, ט.

מה ראה רש"י לשמות יז, יב.

מו וראה תנחומא כי תצא י; שמות רבה כו, ג; אסתר רבה ז, יג; זהר ח"ב סה, ב-סו, א.

מז יהושע א, ו-ז, ט.

מח ראה רש"י לבמדבר כז, טז.

ל-חכמה ותשארנה אותיות בינה.

בכל אופן, אור הירח ביחס לאור השמש הוא כבינה ביחס לחכמה. באופן מסוים, התלמיד יכול להעמיק במה שהוא מקבל מנשמת רבו ולגלות יותר ממה שגלוי אצל הרב עצמו - יכולת זו נקראת "אובנתא דלבא"¹⁰ בחסידות¹¹. יש בירח יכולת לשקף את אור השמש בצורה יותר עמוקה ממה שמתגלה באור השמש עצמו. הלבנה נותנת איזה אפקט לייזר או אפקט אחר לאור השמש, שמשביח יותר מהאור המקורי עצמו. זו תכונת הירח - אליו משווים את יהושע ביחס למשה. יהושע נקרא "בן נון" - משה לא זכה לשער הנון של הבינה בחייו, אבל יהושע בנאמנות שלו לרבו הוא "בן נון", זוכה לשער הנון¹² (וכנ"ל בסוד "תלמיד ותיק").

דעת: התקשרות במסירות נפש למילוי השליחות

ההתמסרות של יהושע לקיים את שליחות משה רבו היא התקשרות אמיתית למשה רבינו. אמרנו שההופעה הראשונה שלו בתורה היא במלחמת עמלק - "הכל הולך אחר הפתיחה"¹³. התורה אומרת מה משה אמר לו לעשות כדי

יש כמה פוסקים שאומרים שמהפסוק הזה נלמדת המצוה ללמוד תורה¹⁴. יש כמה פוסקים על לימוד תורה בתורה, אבל אף אחד מהם לא אומר שצריך ללמוד תורה ללא הפסקה, עשרים וארבעה שעות ביממה, חוץ מהפסוק הזה (שמובא בשו"ע¹⁵) - "והגית בו יומם ולילה". הפסוק הזה נאמר ליהושע, לא למשה רבינו. הכח להיות גם לוחם וגם תלמיד חכם הוא מופלא - והוא שייך כאן לחכמה, "אורייתא מחכמה נפקת"¹⁶. לימוד התורה הוא עבודת החכמה ועל החכמה נאמר "החכמה תעז לחכם"¹⁷ - חכמת התורה היא הנותנת ליהושע את העז להלחם בשלשים ואחד מלכים ולנצח, "הוי' עז לעמו יתן"¹⁸ - "אין עז אלא תורה"¹⁹.

והנה, יהושע ועוד "והגית בו יומם ולילה" = 1000, סוד אלף אורות שנתנו למשה רבינו במתן תורה²⁰ (והסתלקו ממנו בחטא העגל, וחזרו אליו בשעת הסתלקותו כאשר זכה לגילוי שער הנון, מקור ההשראה ליהושע בן נון). והוא עולה **תלמיד ותיק** כנודע - "כל מה שתלמיד ותיק [יהושע] עתיד לחדש [בירושלמי²¹]: עתיד להורות לפני רבן] כבר נאמר למשה מסיני".

בינה: "פני יהושע כפני לבנה"

חז"ל אומרים ש"פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה"²². אותיות **חמה-לבנה** הן כמעט כמו **חכמה בינה**, והן אותה גימטריא - אם נקח את ה-ל של **לבנה**, נחלק אותה לשתיה האותיות **כי** ונעביר את ה-כ ל-**חמה** היא תהפוך

בב ראה רמב"ם הלכות ת"ת פ"א ה"ח. תושו"ע ובי"ו י"ד רמז. שו"ע אדה"ז או"ח קנה, א.

נג יו"ד רמז, א.

נד זהר ח"ב כקא, א.

נה קהלת ז, יט.

נו תהלים כט, יא.

נז שה"ש רבה א, כג (ובכ"ד).

נח שער הכוונות דרושי קבלת שבת א (ובכ"ד).

נט פאה פ"ב ה"ד.

ס ע"ז כח, ב.

סא ראה לקו"ב (להרה"צ ר' הלל מפאריטש) לשער היחוד - ביאור ב לאות א.

סב מגלה עמוקות (ואתחנן) אופן יב: "מ"ש אחר כך צו את יהושע, צוה הקב"ה למשה שיגלה ליהושע אותו השער הפנימי שהוא סגור דהיינו שער נ', וז"ש וחזקהו קאי על אותו השער שגילה הקב"ה למשה, ולכן נקרא יהושע בן נון, ר"ל שגילה לו הקב"ה נ' שערי בינה".

הפסוק במשלי שרומז ליהושע הוא "נצר תאנה יאכל פריה" (כז, יח) - כפי שמביא רש"י (במדבר כז, טו) כשמסביר מדוע המנהיגות מגיעה לו ולא לבני משה - והמשך הפסוק "ושמר אדניו יקבד", שגם נדרש (במדבר רבה יב, ט) על יהושע ועוד יותר ברור. סימן שיהושע שומר ביחס למשה רבינו, הוא הקליפה - הטובה - ששומרת על הפרי. ככה התלמיד המסור והמקושר שומר על הרבי, ואם הוא שומר עליו הוא יכובד. מה הכבוד שלו? שהוא זוכה להיות המנהיג הבא. השמירה על הרבי כבר רומזת שיש לו איזה שרש בשער הנון שגבוה מ-מט השערים של הרבי - שומר הוא מקיף.

סג ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.

זו העין הטובה שלו. העין הטובה של משה התבטאה בכך שגילה את החכמה הפנימית שקבל לכולם ואהבת יהושע התבטאה בקיום הגשמי של עם ישראל בארץ, שיהיה באופן הכי טוב. עלינו ללמוד משניהם.

גבורה: הידיעה מתי ואיך להעניש

בנוסף לגבורת יהושע כלוחם ו"ראש לכובשים" (כנ"ל בספירת החכמה), החל מתחלת דרכו בתורה כלוחם בעמלק (כנ"ל בספירת הדעת), כתוב במדרש^ט שמשה ויהושע ידעו כיצד והיכן להעניש. הגבורה כאן היא הידיעה איך ומתי להעניש - הענשה היא משהו רע ("רצועה לאלקאה"^ט), אבל לפעמים צריך לדעת להעניש. היו שני מנהיגים שידעו מתי ואיך להעניש. חז"ל אומרים ששניהם, משה ויהושע, ידעו זאת.^ט

המקרה של יהושע היה עם עכנא^ט, שמעל ביריחו לכן נפלו במלחמת העי 36 מגדולי ישראל - 36 מהסנהדרין (רוב הסנהדרין^ט). זו היתה הפעם היחידה שבני ישראל נכשלו במלחמה. כשנודע שעכן אחראי לכשלונו הוא נענש - נענש במיתה. יהושע העניש את עכן אבל הבטיח שיבוא לעולם הבא - "יערך הוי

להלחם בעמלק ולהגן על עם ישראל - זו ההתקשרות האמתית שלו, למלא אחר הוראות רבו בשלמות, עד כדי מסירות נפש. הדעת הזו, ההתקשרות - שבלשון החסידות מתארת התקשרות של חסיד לרבי - היא העיקר. אם אתה זוכה לשער החמשים של הבינה של הרבי שלך זה נהדה, אבל עוד יותר חשובה ההתקשרות לדעתו-רצונו של הרבי, למלא את שליחותו במסירות נפש ממש, במיוחד אם הוא שולח אותך להלחם באויב, ולא סתם אויב אלא האויב המושבע של עם ישראל, עמלק (שהוא אויב ה'). זו כאן התכונה של הדעת.

חסד: "יהושע אוהב ישראל היה"

חז"ל מציינים את הדמיון בין משה ליהושע בכך שהם משתמשים לגבי שניהם באותו לשון - "משה אוהב ישראל היה"^ט ו"יהושע אוהב ישראל היה"^ט. באיזה הקשר? משה רבינו קבל מה' עבור עצמו ממד פנימי של התורה, ובשל העין הטובה שלו העניק אותו לעם ישראל בחסד^ט. זו תכונת החסד שלו^ט.

אותו ביטוי נאמר על יהושע - "יהושע אוהב ישראל היה". מעבר לכך שהוא הכניס את עם ישראל לארץ ונלחם בשלשים ואחד מלכים הוא נטל על עצמו אחריות נוספת - הוא דאג שכל המערכות יפעלו בצורה הכי טובה. הוא תקן תקנות^ט וסלל דרכים^ט ועשה דברים נוספים כדי להיות בטוח שחיי העם בארץ בגשמיות יהיו טובים. הוא כבש את הארץ עבור עמו כי אהב אותם, וגם לאחר שסיים לכבוש הוא דאג שהארץ תהיה יפה וטובה ככל שניתן לכולם.

סח השווה תנחומא מסעי ה (ובמדבר רבה כג, ו) לפדר"א פמ"ה.

סט זהר ח"א יא, ב (ובכ"ד).

ע האר"י (ע"ח של"ב פ"ג מ"ת) משהו בין פעולת הדין של משה רבינו לפעולת הדין של יהושע - משה פעל באמצעות המטה ויהושע באמצעות הכידון, כאשר בשניהם הביטוי הוא "נטה" העולה דין (שמות יד, טז ובכ"ד; יהושע ח, יח; כו - "נטה בכידון" עולה יוסף, שרש יהושע). מטה כידון משלימים ל-יב ברבוע ויחד עם נטה (דין) הם עולים יצחק (שמדתו גבורה).

עא משה העניש את קרח ויהושע את עכן (וראה מדרש שוחר טוב תהלים קמז). קרח עולה כב פעמים דוד ו-עכן עולה י פעמים דוד - יחד לב פעמים דוד (בחלוקת לב ל-י ו-כב, כחלוקת לב נתיבות חכמה ל-י ספירות ו-כב אותיות) - והם משלימים את משה ו-יהושע, העולים לב פעמים חיה, ל-לב פעמים יחידה, ודוק.

עב סנהדרין מד, א.

סד מנחות סה, א (וראה אמונה ומודעות מאמר "האמונה במעגל השנה" הערה קלט ופנים אל פנים פ"ג הערה ב). ראה במדבר רבה ב, יז.

סה עירובין כב, ב.

סו נדרים לח, א.

סז וראה גם אמונה ומודעות הנ"ל הערה עט (בשייכות הענין לספירת החסד).

לוחם, כי נצח והוד הם כח של צבא - השם המשותף של נצח והוד הוא השם הקדוש "צבאות"^{טז}, "הוי" צבאות" נצח ו"אלהים צבאות" בהוד.

משה - נצח, יהושע - הוד

דבר נוסף שקשור לנצח והוד הוא כח הנבואה. הנביאים מתנבאים מנצח והוד, והאריז"ל כתב שמשה מקבל את הנבואה בעיקר מספירת הנצח ויהושע מספירת ההוד^{טז} (דז"א) - "איהו נצח [פני חמה] ואיהי בהוד [פני לבנה]"^{טז}. היות שיהושע הוא הוד ולבנה לכן זכה להכנס לארץ ישראל - "סיהרא דלית לה מגרמה כלום"^{טז}. משה, שהוא חמה, לא שיך לארץ ישראל. כל העבודה כאן היא דווקא להיות לבנה - להיות מקבל ובטול, "לית לה מגרמה כלום". במקום אחד האריז"ל כתב^{טז} שיהושע תקן את **כד** צירופי **א-דני**. יש **יב** צירופי **הוי'** (שתקן משה) ו-**כד** צירופי **א-דני**^{טז} - קשור לשעות היממה (כמבואר בתיאור^{טז}). איך הוא תיקן? על ידי "והגית בו יומם ולילה"^{טז}.

עו זחר ח"ג יא, ב; שערי אורה השער השלישי והרביעי; פרדס רמונים שער כ כ"ב; וראה אל עולם הקבלה פ"ט; לב לדעת מאמר "וצדיק יסוד עולם" ביאור יג.

עו ראה זחר ח"א כא, ב (וביאורו בשער מאמרי רשב"י ובשער היחודים פ"א).

עח ע"ח של"ח פ"ו (מ"ת) - ובריבוי מקומות - בשם הזה והתיקונים.

עט זחר ח"א קפא, א (ובכ"ד).

פ ספר הליקוטים בראשית פ"ג.

פא יב צירופי הוי' (משה) ועוד כד צירופי א-דני (יהושע) = 1872 = 72, שם עב יוד הי ויו הי, פעמים הוי' (שהוא לו פעמים שם בן - יוד הה וו הה - הערך הממוצע של כל שם). וביחד עם משה-יהושע = 16 פעמים נצח-הוד. ביחד עם משה בן עמרם יהושע בן נון (חי פעמים עב) = עב (המילוי הכי גדול של שם הוי', שם עב כנ"ל) פעמים מד (המילוי הכי קטן של שם הוי', שם מד - יוד הא וו הא), סוד היחוד של המאור הגדול, חמה-משה, והמאור הקטן, לבנה-יהושע.

פב פמ"א.

פג כד צירופי א-דני (1560, 10 פעמים יוסף, שרש יהושע) ועוד יהושע בן נון (549) ועוד "והגית בו יומם ולילה" (609) = 2718 = ברכת הכהנים, ודוק.

ביום הזה"^{טז}, רק היום, בעולם הבא תהיה אתנו ("ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא"^{טז}). לפעמים הרפואה היא שתהיה בריא ולפעמים היא להרוג אותך, אבל בכך לתת לך חיים נצחיים לעולם הבא. שוב, חז"ל אומרים שגם למשה וגם ליהושע היה את החוש מתי ואיך להעניש - לתיקון האדם שנענש ולתיקון כל עם ישראל. זו הגבורה שלהם.

תפארת: תקנות יהושע - איזון האינטרס הציבורי והפרטי

יהושע, כמו שאמרנו, היה תלמיד חכם שהוגה בתורה יומם ולילה - אין כמוהו בתורה. האם הוא תדש משהו בתורה? אמרנו שהחסד שלו שדאג לבנין הקיום הגשמי בארץ. גם בתורה הוא תקן עשר תקנות^{טז} - כולן דאגה לפרט, שיהיה מסוגל במקרים מסוימים להנות ממה ששייך למישהו אחר בדרך שלא תזיק לאדם אחר. עשר תקנות שונות - למשל, מתי אתה יכול לעבור דרך שדה של מישהו אחר וכיו"ב - חוקי תורה חדשים, שכולן לטובת ישוב ארץ ישראל. יש לו מודעות ציבורית ומודעות פרטית. האיזון המושלם בין האינטרס הציבורי לאינטרס הפרטי הוא חידוש התורה של יהושע. התקנה האחרונה, העשירית, היא "מת מצוה קנה מקומו" - שאם מוצאים מת בדרך קוברים אותו במקום, אפילו אם הוא באמצע שדה של אדם פרטי. זו דוגמה לעשר התקנות שלו, תקנות מאד פרקטיות, לעם שנכנס לארץ - תקנות שמבטיחות שהאינטרס הציבורי והאינטרס הפרטי יתאזנו על פי תורה. תקנות תורניות שייכות לתפארת - עמוד התורה.

נצח והוד: מלחמות יהושע וכח הנבואה הנצח וההוד של יהושע שייכים להיותו

עג יהושע ז, כה.

עד סנהדרין מג, ב.

עה ב"ק פב, א. רמב"ם הלכות נזקי ממון פ"ה ה"ג.

יסוד: ברית יהושע והמשך משה

אסף יהושע את כל ישראל מכל הארץ לשכם וכתר ברית חדשה עם ה' על שמירת התורה¹⁰.

כריתת הברית של יהושע

מהו היסוד שלו? מהו יהושע? הוא בא מיוסף, מאפרים. בקבלה אנחנו יודעים שיוסף ואפרים שייכים ליסוד. דברנו קודם על עמידת יוסף בנסיון אשת פוטיפר - הוא תקן את הברית שלו, הוא ספירת היסוד. גם יהושע הוא נשמה של יסוד¹⁰. יסוד הוא כח הברית - יהושע כורת ברית בין עם ישראל לה'¹⁰. אחרי משה רבינו, יהושע הוא היחיד שעושה מעמד כריתת ברית בין ה' לישראל. משה רבינו בסוף ימיו כורת ברית בין ה' ועם ישראל. יהושע כורת ברית בכניסה לארץ, אבל המיוחד הוא שגם בסוף ימיו

המשך משה והקשר ליוסף
עוד דבר: רק בימי משה ובימי יהושע כל ישראל שמרו את כל התורה¹⁰ - כל ימי יהושע נחשב כאילו משה רבינו עדיין חי. זהו ה"אבר חי" של יהושע. חז"ל אומרים ש"אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד"¹⁰ - ספר יהושע הוא השני, בבחינת היסוד, ביחס לחמשה חומשי תורה (והוא פותח בתפקוד יהושע כ"אבר חי" "אחרי מות משה עבד הוי", ודוק).

יהושע חי 110 שנים, כמו יוסף הצדיק¹⁰, ובקבלה¹⁰ אף מבואר שכל פעם שנאמר "נער" זהו רמז ליוסף הצדיק או ליהושע בן נון¹⁰. רמז: הערך הממוצע של **יוסף יהושע נער** הוא 289, 17, **טוב**, ברבוע - "אמרו צדיק כי **טוב** וגו"¹⁰, "יוסף בן שבע עשרה שנה גוי"¹⁰.

הקשר ליוסף מובלט גם בחותם ספר יהושע

10 שם כד, כה.

10 שם כד, לא: "ויעבד ישראל את הוי' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע ואשר ידעו את כל מעשה הוי' אשר עשה לישראל".

10 נדרים כב, ב.

10 פט בראשית, נב.

10 צ בספר טוב הארץ (מ, ב; מובא בילקוט ראובני ערך 'יהושע') מבואר שחלק המילוי של יהושע (במילוי עב) - **דו י י י י י י** - עולה **יוסף** (שהוא סוד **אהל מועד** - חלק המילוי של יהו - **דו י י י י י י** = **אהל**, חלק המילוי של שע - **י י י י י י** = **מועד**). והוא על דרך המובא בספר מחשוף הלבן, בסוד "והנה קמה אלומתי (המילוי שלי, לעומת המילויים שלכם) וגם נצבה", שחלק המילוי של יוסף (במילוי עב) - **דו י י י י י י** = עולה "אני הוי'" (**דו י י י י י י** = **אני**, **מך א א** = **אני**), וד"ל.

10 צא בפעם הראשונה שיהושע מופיע בתורה, "בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק הנה אנכי נצב על ראש הגבעה וגו'", יש רמז שמפורש בארז"ל - "נצב על ראש הגבעה" ראשי תבות **נצרה**. הנער נשוי לנערה - יסוד ומלכות - וממילא הוא אב טיפוס של נער/ת הגבעות (מסתמא דברנו פעם בענין), הראש של כל נערי הגבעות (בהדרכת משה רבינו, ה"נצב על ראש הגבעה" ומנהל משם את המלחמה).

10 צב ישעיה ג, י.

10 צג בראשית לז, ב.

10 פד הארז"ל אומר שרחב, אשת יהושע, היא גלגול של אשת פוטיפר. אצל יוסף היא נסתה לפתות אותו ולא הצליחה, אבל כל רצון טוב - ורש"י (בראשית לט, א) אומר שהיה לה רצון טוב, היא התכוונה לשם שמים - חייב להתקיים, ולכן רחב היא גלגולה ותיקונה. ידוע ש-**אשת פוטיפר = שרה רבקה רחל לאה**, 1086. בתוספת רחב עולה 1296, לו ברבוע, ו בחזקת ד, שעולה **משה בן עמרם יהושע בן נון**, שלמות גדולה. ועוד, פלא, ארבע האמהות, **שרה רבקה רחל לאה**, יחד עם רחב **הזונה = 1369 = לז, יחידה כו', ברבוע = "רוח אלהים מרחפת על פני המים"** - "זו רוחו של מלך המשיח" ("הזונה" ששמה **חכמה** וגם "**הנביאה**" - יש ה "**הזונה**" בתנ"ך וכן ה "**הנביאה**" בתנ"ך, ודוק - מעלה את שרש הרבוע באחד, מ-לו עד לז, בהיות **לו-לז** בגימטריא "**הזונה**"). מזה מתבקש שיש להוסיף לארבע האמהות (שבסוד המרכבה, חגת"מ) את רחב (יוסוד). היא זוכה ל"אות אמת" (יהושע ב, יב) - ספירת היסוד, לא רק מלכות (שממש נשמות גרים). אשת פוטיפר היתה גויה (שגדלה בביתה את אסנת בת דינה, יהודיה מאבא גוי, שנשאת ליוסף הצדיק) והתגלגלה בגויה שבסוף התגיריה וגמלה טוב עם עם ישראל - היתה שותפה בכיבוש יריחו, וממנה, מהבנות שלה מיהושע, יצאו נביאים וכהנים - אז י"ל שהיא ראויה להצטרף לאמהות. בשירת דבורה כתוב שיעל מצטרפת לאמהות, "תברך מנשים יעל אשת חבר [רחב] הקיני [= שרה רבקה רחל לאה] מנשים באהל תברך [= י"פ יעל]" (שופטים ה, כט) - היא 100 פחות (רחב = 210, יעל = 110). בצירופה לאמהות ("יעל אשת חבר הקיני") מקבלים 1196, הוי' פעמים אלהי (חלק המילוי של שם עב), אבל 1296 עוד יותר מושלם. אם מוסיפים את שתיהן לאמהות (יש כאן תוספת של שך, נער) מקבלים 1406, היהלם של יחידה (יעל בהכאת אותיות, י פעמים ע פעמים ל = 21000 = 100 פעמים רחב) וביחד עם רחב בהכאת אותיות, ר פעמים ח פעמים ב = 24200 כאשר הממוצע ביניהם הוא 12100 = יעל ברבוע!).

10 פה יהושע פרק ח.

אמנם, לענין ההנהגה היסוד של "דבר אחד לדור" ממשיך גם הלאה, בהנהגתו של עתניאל בן קנז (לצד גדולתו בתורה, כדלקמן). משה רבינו חי 120 שנה שמתחלקות 40-40-40. ביציאת מצרים משה היה בן 80 ויהושע נהיה המנהיג השני של עם ישראל בגיל 82. כמה שנים נמשכה מנהיגותו? משה רבינו הנהיג את עם ישראל ארבעים שנה והוא 28 שנים, **יחי, כח** שנים (ביחד, **חיים** שנים. מלידת משה עד פטירת יהושע **נצח** שנים, **קכ** ועוד **כח**, נמצא שיהושע משלים את משה **לחיי נצח**). מי היה המנהיג אחריו? קרוב משפחה שלו - עתניאל בן קנז^צ. שלשת המנהיגים הראשונים של עם ישראל הם גם כמו שלשת האבות - משה כמו אברהם, יהושע כמו יצחק ועתניאל כמו יעקב^צ. בנוסף למנהיגות המודגשת של יהושע, יש עוד שני עיניים עמוקים שנוגעים אצלו לספירת המלכות - כפי שהיא יורדת/נופלת ופועלת בעולמות התחתונים - ולהם ניחד את שני הפרקים הבאים.

סיכום הפרצוף

ולסיכום המבואר עד כה:

(פסוק אחד לפני האחרון) - "ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם וגו'" (פסוק ממנו לומדים חז"ל ש"אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה"^צ), סוד גמר ביאה בספירת היסוד).

מלכות: הנהגת "דבר אחד", נפילות יהושע ונישואיו לרחב

"דבר אחד לדור"

נאמר את הדבר שאולי הוא הכי חשוב כנגד המלכות-המנהיגות: כאשר בסוף ימיו סמך משה את יהושע הוא צוה שעליו להנהיג את העם יחד עם הכהן הגדול - אינך יכול לעשות זאת לבד, אתה מוכרח שיהיה לך שותף (בין השאר, משום שראה חסרון בכח ההבחנה לו נזקק יהושע כמנהיג, כדלקמן). בא ה' ואמר לו (ליהושע) - לא יעבוד כך, **דְּבַר אחד לדור ולא שני דברים לדור**, טול מקל והך על קדקדם^צ שיעשו את דבריו. היסוד של "דבר אחד לדור"^צ ולא שני דברים לדור" - בניגוד לדברי משה עצמו, שרצה שני מנהיגים לדור - הוא עצם המלכות של יהושע. "דבר" בא מלשון דבור ומשמעותו הנהגה. זהו דבר אחד, שיש לו את הכח של הנהגה מלאה - לא הנהגה של שני אנשים-שותפים יחד.

לענין מסירת התורה עומד יהושע בין דור של מנהיג אחד - משה רבינו - לדור הזקנים, בו התורה עוברת דרך הרבה חכמים: "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים"^צ.

זקנים-נביאים-אנשי כנסת הגדולה = 2000, כך שמוצע כל אחד מהחמשה הוא 400, 20 ברבוע, ו-2000 רומז ל-ב רבתי של "בראשית". ב-ב הראשונה של התורה רמוזה ההשתלשלות מהתורה שבכתב לתורה שבעל פה (ב התורות שהן "תורה אחת" שמרועה אחד נתנו).

צח לעיל ראינו שמשם בן עמרם יהושע בן נון = 1296, 36 ברבוע כו'. והנה, עתניאל = בן עמרם בן נון ע"ה, כך שמשם-יהושע-עתניאל = משה בן עמרם יהושע בן נון ע"ה, ודוק. עמרם בן קנז = תריג = משה רבינו = "נון בנו יהושע בנו" (פסוק שלם בדה"א ז, כז, כאשר מייחסים את יהושע ליוסף הצדיק).

צט משה בן עמרם יהושע בן נון עתניאל בן קנז אברהם יצחק יעקב = בן ברבוע (מספר מושלם - סכום שמות גלגולי יהושע, כפי שנראה בהמשך). אברהם יצחק יעקב = אלישע בן עמיהוד, נשיא אפרים.

צד תנחומא עקבו.

צה סנהדרין ח, א:

כתיב כי אתה תבוא וכתיב כי אתה תביא. אמר רבי יוחנן אמר לו משה ליהושע אתה והזקנים שבדור עמהם. אמר לו הקב"ה טול מקל והך על קדקדם דבר אחד לדור ואין שני דברים לדור.

צו "דבר אחד לדור" = בעל שם טוב.

צז אבות פ"א מ"א. גם משה וגם יהושע הם כפולות 23 (וכדלקמן) וכך גם זקנים (מה שאין כן עתניאל). יש רמז מפורסם במשנה הראשונה של פרקי אבות שמשם-יהושע-

שנון לשון מלכות^ק.

מה הנפילה של יהושע בן נון? אצל הגדולים האחרים יש נפילה ברורה, אבל אצל יהושע קשה למצוא. בכל זאת חז"ל מגלים לנו אצלו כמה נפילות. בלי נפילה אתה לא בן אדם^ק...

"הורה הלכה בפני רבו" במעשה אלדד ומידד

נפילה אחת היתה אחרי שאלדד ומידד^ק התנבאו במחנה - "וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים^ק במחנה^ק" (פסוק שכולו עולה אהיה פעמים אלדד-מידד). הם אמרו ברוח הקדש "משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ"^ק (ורמז: משה-יהושע במספר סדורי עולה אלדד-מידד במספר הכרחי - משה [39] כנגד אלדד ו-יהושע [58] כנגד מידד - לכן מתאים להסביר

קו ראה רש"י לתהלים עב, יז. לנון, כפשוטו, קשר מיוחד ליהושע בן נון - "נון בנו יהושע בנו" (הפסוק הנ"ל הערה קיא) = בנין המלכות.

קז ראה גם כללי החינוך וההדרכה פ"ג.

קח כתוב (תרגום יונתן במדבר יא, כו) שאלדד ומידד הם אחים של משה רבינו מהאם - בני יוכבד שכאשר התגרשה מעמרם נשאה לאלצפן וילדה לו את אלדד ומידד (ראה באריכות גם בשיעור י"ג סינוע"ב; שם מובאים ואף מורחבים חלק מהענינים דלקמן). אלצפן אלדד מידד עולה משיח. בתוספת יוכבד, האמא, שלמות של 400 - 20 ברבוע - כך ששלמות כל אחד מהם (בממוצע) היא 10 ברבוע.

קט מלת המפתח כאן היא "מתנבאים", בצורת התפעל (צורה שדובר בענינה גם בסעודת משיח השתא) - מלה בעלת שבע אותיות, שזו הופתה היחידה בתורה (היא חוזרת עוד כמה פעמים בנ"ך), העולה 543 (ביגמטריא "אהיה אשר אהיה", היפוך ספרות משה, כנודע) ביגמטריא גרשם, שרש"י אומר בפירושו שהוא הנער הנזכר כאן בפסוק (אך ראה בפנים ובהערה ב ש"נער" רומז הרבה פעמים ליהושע עצמו - "נער לא ימיש מתוך האהל"). הוא רגיש ל"מתנבאים" שעולה כשמו!

בעל הטורים כותב - ופירושו כאן מצוטט באריז"ל (גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו ערך 'אלדד ומידד') - ש"מתנבאים" ר"ת "משה תנוח נפשו בגן אלקים יהושע מכניס".

קי במדבר יא, כז. סימן הפסוק הוא ט מלים ו-מב (יוכבד, אם אלדד ומידד - כנ"ל הערה קכא - מב היינו הזוג של חן, מידד, כנודע) אותיות - ט פעמים מב עולה חשמל (כשמצרפים חשמל לערך הפסוק כולו מקבלים ז"פ משה). וראה לקמן הערה קכה אודות פגם החשמל שהיה בנבואתם.

קיא רש"י במדבר יא, כח.

כתר

יהושע-ישועה - המשכת שע נהורין

בניה	חכמה
"פני יהושע כפני לבנה"	"והגית בו יומם ויליה"

דעת

התקשרות למשה (במלחמת עמלק)

גבורה	חסד
מלחמה והענשה כראוי	"יהושע אוהב ישראל היה"

תפארת

תקנות יהושע

נו"ה

מלחמה ונבואה

יסוד

המשכיות משה וכריתת ברית

מלכות

"דבר אחד לדור"

(ירידת המלכות: נפילות יהושע והנישואין לרחב)

ג. נפילות יהושע

אצל כל המנהיגים והדמויות הגדולות בתנ"ך שדברנו עליהם בשיעורים האלה ראינו שהיו נפילות, גם אצל הכי גדולים, אפילו אצל משה רבינו. נפילה היא בחינת מלכות^ק: "דוד מלך ישראל חי וקים"^ק הוא "בר נפלא"^ק. על כנסת ישראל, ספירת המלכות, נאמר "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל"^ק (היינו בחינת "סכת דויד הנפלת"^ק). פסוק הנפילה כה "עצמי לאות נון, עד שבשלו היא נעדרת מ"אשרי"^ק, וידוע

ק נפילה מלכות = תרעא, "דא תרעא לאעלאה" ("כי נפלתי קמתי כי אשב בחשך הוי' אור לי"), סוד המילוי של שם א-דני - אלף דלת נון יוד - שם המלכות.

קא ר"הכה, ב.

קב ראה סנהדרין צו, ב.

קג עמוס ה, ב.

קד שם ט, יא.

קה ברכות ד, ב.

שהרבי ימות והוא יכניס את העם לארץ, והחטא שלו - לכאורה חסרון קטן - היה שאמר לרבי שלו מה לעשות. אל תאמר לרבי מה לעשות! זהו חטא אחד, נפילה אחת של יהושע.

"קול מלחמה במחנה" - אי הבחנה בקול העם

האם יש עוד דבר בו הוא נכשל? אלה דברים מאד קטנים. כמו שאמרנו קודם, אצל דמויות גדולות אחרות היו נפילות הרבה יותר בולטות. הדבר השני, שכאשר הוא לוה את משה להר סיני עד נקודה מסוימת - הוא המתין למשה. בעקבות חטא העגל ה' אמר למשה "לך רד כי שחת עמך"^{ק"י}, אך יהושע לא ידע זאת. בדרכם חזרה למחנה הוא שמע קולות של אנשים במחנה, אבל הוא לא ידע מה קורה, אז הוא אמר למשה "קול מלחמה במחנה"^{ק"י}. מה משה ענה לו? זהו לא קול מלחמה - איני שומע קול של מנצחים וקול של נופלים - אלא רק קול של ליצנות, "קול ענות", קול שמענה את שומעו, קול של עבודה זרה. היה משהו מוטעה במה שאמר יהושע? הוא אמר "קול מלחמה במחנה"^{ק"י}.

חז"ל^{ק"י} אומרים משהו מדהים. לכל אחד

קיז שמות לב, ז.

קיח שם פסוקי.

קיט "קול מלחמה במחנה" = 364 = יד פעמים הוי' (יעקב יעקב, יוסף יצחק). יש בביטוי 13 אותיות (ממוצע כל אות = 28, כח, יחי, משולש 7), פנות ההשראה הן אותיות קבלה. ר"ת קמב, שם קדוש ס"ת יצחק אברהם יעקב, צירוף הוי, צירוף ההוד, לשון הד, הבחנת קול (בינה עד הוד תאפשטת, שם ה'מבינות' בקול, חוש השמיעה, קו שמאל), שם שדי באתב"ש צירוף דישי, ברגל שמאל, הוד, ודוק. יש 10 "במחנה" בתורה ("במחנה" = 105, המשולש של יד, ז פעמים יה, הפעמים אהיה, ממוצע כל אות "קול מלחמה" = ז פעמים הבל-יחידה, ר"ת ז פעמים כ, אמ"ת ז פעמים זה, ס"ת ז פעמים ה]. בהכאת אותיות, "במחנה" = 160000 = 400 [חן בהכאת אותיות] ברובע = 20 בחזקת 4, כאן הפעם השלישית ו"אלדד ומידד מתנבאים במחנה" הפעם העשירית (יש בסיפור של אלדד ומידד עוד שני "במחנה" לפני כן).

קכ ירושלמי תענית פ"ה ה"ה. תנחומא ואתחנן ב. קהלת

שאלדד התנבא "משה מת" ומידד "ויהושע מכניס"). הם אכן הם לא צוו להתנבא, לא היה נכון שהתנבאו מה שלא אמר להם בפירוש לומר^{ק"י}, ויהושע כעס עליהם ואמר למשה "אדני משה כלאם"^{ק"י} - תכניס לכלא את שני אלה! הם אומרים שלא אתה תכניס את העם לארץ ישראל!

האם זהו חטא? הוא קינא לכבודו של רבו ולא רוצה את הנבואה הזו - קנאה כזו נראית כזכות. בכל זאת, לפעמים בתוך הזכות עצמה יש חטא קטן. מה החטא? ש"הורה הלכה בפני רבו" - הוא אמר למשה מה לעשות, לכלוא אותם. מכיון שהוא אמר למשה מה לעשות הוא לא זכה לבנים^{ק"י} - רק בגלל שלש המלים האלה! שאני קורא אותן דווקא כמלים מאד חיוביות. מה משה עונה? "ומי יתן כל עם הוי' נביאים"^{ק"י}. משה ידע שנבואת אלדד ומידד - שנבחרו להיות משבעים הזקנים, רק שבשל הענוה שלהם לא באו למשכן אלא נשארו במחנה^{ק"י} - היא אמת. יהושע לא ידע זאת, רק חשב שפתאום שני אנשים במחנה אומרים

קיב מוסבר (בספר גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו) ששיקו החטא שלהם הוא שלא שתקו כשהיו צריכים לשתוק. האריז"ל אומר (על יסוד דברי חז"ל) שכאשר אתה מקבל נבואה אתה צריך לומר אותה רק אם כתוב "לאמר". לכן הם לא היו צריכים לומר נבואה זו, אבל הם היו ב'התפעלות' - זו דוגמה מצוינת, שמחד הם ענוים, לא החשיבו עצמם ראויים לנבואה, אבל ברגע שנחה עליהם רוח הקדש הם לא יכלו להמנע מלהשפיע - ומתוך כך שברואת המחסום בין ה"חש" (שתיקה) ל"מל" (דיבור). מכיון שהם דברו כשהיו צריכים לשתוק, מסביר האריז"ל, הם חזרו בגלגול כ"הני תרי אלמיי" - שני ילדים אלמים בגמרא (חגיגה ג, א) - שבסופו של דבר התפלל עליהם רבי, גלגול של משה רבינו, ואז הם התרפאו והתגלה שהיו מלאים תורה וחכמה.

קיג במדבר יא, כח. "אדני משה כלאם" = ראש = משה יוסף. כלומר, אדני-כלאם = יוסף (שרש נשמת יהושע, כ"ל בפנים). שניהם כפולת 13 - א-דני עולה ה"פ 13 ו-כלאם עולה ז"פ 13.

קיד עירובין סג, א-ב. ובתנחומא תצוה ט איתא שלכן חי עשר שנים פחות ממש.

קטו במדבר יא, כט.

קטז ראה רש"י שם פסוק כו.

ארבעים שנה כל מה שלימדת, אין לי שאלה על כל הלימוד שלמדתי ממך, אני זוכר הכל. חז"ל אומרים שברגע הזה - הרגע האחרון בחיי משה - הוא עשה נפילת רוח קטנה למשה רבינו^{קכז}. זו היתה ההזדמנות, הרגע האחרון, כדי לזכות למה שאלישע בקש מאליהו "פי שנים ברוח"^{קכח}. גם יהושע היה צריך לבקש "פי שנים ברוח" כדי שיצליח לגלות דברים שמשה רבינו לא גילה עד רגע זה, הרגע האחרון. רק בשלשת הדברים האלה, אומרים חז"ל, יהושע נפל.

מה היה העונש של הפגם הזה האחרון? בשל זאת הוא שכח 300 הלכות והיה לו ספק בעוד 700 דברים^נ. כשעם ישראל שמע שיהושע, שצריך להעביר את כל התורה, אבד 1000 דברים מהתורה הם רצו להרוג אותו. ה' הציל את המצב כאשר המנהיג השלישי לעתיד, האחיין שלו עתניאל, החזיר את הדברים שאבדו - "בא עתניאל והחזירים בפלפולו". שוב, יהושע שכח אותם כי אמר למשה שזוכר הכל. כפי שהזכר, שלשת המנהיגים הראשונים - משה, יהושע ועתניאל - הם כנגד הם כנגד אברהם-יצחק-יעקב. רואים כאן תופעה של קשר בין השלישי לראשון, שהשלישי מחזיר את דבריו של הראשון, בסוד "יעקב [עתניאל] אשר פדה את אברהם [משה]"^{קכה}.

שלש הנפילות כנגד חב"ד

שלשת הפגמים הקטנים-לכאורה הנ"ל של יהושע הם כנגד חב"ד, לפי הסדר הנ"ל:

מה שהורה הלכה בפני רבו (באופן ספונטני, מתוך התרגשות והתקוממות, ללא שום כוונה מודעת להורות הלכה בפני רבו) היינו פגם

כי קיים את התכל'ס, גמר את המצוה, הכניס את עם ישראל לארץ ישראל. ה"תחנונים ידבר רש" הוא כאשר משה רבינו התחנן להכניס לארץ ולא נתנו לו.

קכג ראה רש"י שם ד"ה "ונשכתחו ממנו".

קכד מלכים ב, ב, ט.

קכה ישעיהו כט, כב (וראה בראשית רבה טג, ב ובכ"ד).

יש בחירה והוא מכין את הממשיך שלו, וכאשר משה שמע את יהושע אומר "קול מלחמה במחנה" הוא אמר שאיני יכול לסמוך עליו כיורש שלי, שהרי אינך מבדיל בין קול לקול - בין קול מלחמה לקול עבודה זרה ("אמר לו משה: יהושע, עליך נשענים ובטוחים שתנחיל את הארץ ואין אתה יודע להפריש בין קול לקול?!"). איך מי שלא יכול להבחין, אפילו מרחוק, מה קורה יכול להנהיג? זהו העם שלו, כשהוא שומע קול הוא צריך להבחין. יש כאן רעיון עמוק, שמנהיג אמתי צריך להבחין בקול של העם שלו. ברגע הזה משה נפל ברוחו - איך אוכל למנות את יהושע כמנהיג הבא של עם ישראל?!

החלשת דעת משה ושכחת הלכות אחריו הסתלקותו

האם יש עוד נפילה של יהושע? דבר שלישי, מאד קטן, שלא מוזכר בפירוש בתורה אלא רק בחז"ל^{קכא}. קצת לפני הסתלקות משה הוא קרא ליהושע ואמר - אתה עומד להשלים את השליחות שלי, להכניס את עם ישראל לארץ. כעת, לפני שאני עובר מהעולם, אתה יכול לשאול כל דבר שאתה רוצה. יהושע אמר לו - משה רבי, אתה כתבת בתורתך שאני "נער לא ימיש מתוך האהל"^{קכב}, למדתי ממך יום ולילה

רבה ט, יג.

קכא תמורה טז, א.

קכב שמות לג, יא: "ודבר הוי' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל". "פנים אל פנים" = "לא ימיש" = יהושע. יש כאן נקודה מעניינת, שלא קוראים לו תלמיד ולא עבד אלא משרת, "ומשרתו יהושע בן נון". יהושע בן נון משרת משה בן עמרם = 2236 = הוי' פעמים אלהים = ב"פ "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", ערב ובקר. משרת = "אשת חיל מי ימצא", יהושע ביחס למשה. חז"ל (במדבר רבה יג, ג) דורשים על יהושע את הפסוק "ושפל רוח יתמך כבוד" (משלי כט, כג). במקום אחר (סנהדרין מ, א) חז"ל אומרים "תחנונים ידבר רש" זה משה "ועשיר יענה עזות" זה יהושע - הוא גם "עשיר יענה עזות" וגם "ושפל רוח יתמך כבוד", הרכב הכרחי כדי להיות מנהיג. "עשיר יענה עזות"

י	הורה הלכה בפני רבו
ה	אי-הבחנה בין קול לקול
ו	החלשת דעת משה
ה	התרשלות בכיבוש הארץ

שלוש נפילות במהלך הכיבוש

כשמדייקים עוד, ניתן למצוא עוד שלוש נפילות קטנות בראשית ימי הנהגת יהושע, במלחמות הראשונות שלו בכיבוש הארץ: עוד לפני מלחמת יריחו בא שר צבא ה' ליהושע בחרב שלופה בידו^{ק"ז}, וחז"ל מלמדים כי "לא נענש יהושע [בכך שלא היו לו בנים] אלא בשביל שביטל את ישראל לילה אחד מפריה ורביה"^{ק"א}. בהמשך, בעקבות המפלה בעי ונפילת יהושע על פניו להתפלל, ה' אמר ליהושע "קם לך"^{ק"ב} ודרשו חז"ל כי ה' האשים את יהושע בענין - או כי הוא לא יצא בראש ישראל למלחמה, כהוראת ה' "כי הוא יעבר לפני העם הזה"^{ק"ג}, אלא נשאר במחנה, או כי הוא חחרים את יריחו ללא צווי מה' ובכך גרם למעילת עכן בחרם ולעונש בעי^{ק"ד}.

את שלשת הפגמים הללו יש להקביל לספרות נצח-הוד-יסוד - יציאת יהושע בראש הצבא (כממשיכו של משה רבינו, המכוון במדות כנגד הנצח, שהוא אשר צוה אותו על כך) על מנת להביא לנצחון שייכת לנצח (רגל ימין, המתחילה את ההליכה); ההחרמה מחזירה לה את כל הטוב שלו, כאור חוזר השייך להד של ספירת ההוד, אך בחטא עכן וכשלון העי התברר כי "הודי נהפך עלי למשחית"^{ק"ה}; בטול פריה ורביה פוגם ביסוד, כפשוטו.

בבטול המוחלט של התלמיד לרב, פגם בחכמה (שפנימיותה בטול).

אי היכולת להבחין בין קול לקול שייכת לספירת הבינה, סוד "אזן מלין [וכן קולות] תבחן"^{ק"ו}, חוש השמיעה בבניה כנודע.

מחשבת יהושע שהוא יודע-זוכר הכל (ואינו שש ומזדרז לתפוס את הזדמנות הפז לזכות ב"פי שנים" ממשה רבינו) היינו פגם בדעת (התקשרות לנקודה הכי פנימית של רצון הרב), כמובן.

התרשלות יהושע בירושת הארץ

כל שלשת הפגמים הנ"ל התרחשו בחיי משה, רבו של יהושע (האחרון ברגעים האחרונים של חיי משה בעלמא דין). חוץ משלשת הנ"ל יש גם פגם יותר גדול בהנהגת יהושע עצמו, שגילו לנו חז"ל^{ק"ז} - התרשלותו בירושת הארץ (כדי להאריך את חייו, כפי שהבטיחה תורה למלך צדיק, "למען יאריך ימים על ממלכתו"^{ק"ח} - אך לא על חשבון מילוי תפקידו בזריות. היה ליהושע ללמוד ממשה רבו שכששמע שמיתתו תלויה בנקמת מדין הזדרז לקיים את צו הנקמה^{ק"ט}).

פגם זה שייך למלכות, מלכות יהושע עצמו (עצם ענין ירושת הארץ שייך למלכות וכן החשש מפני מיתה בטרם עת, על דרך מיתת המלכים הקדמונים, שייך למלכות, שמשם כל נפילה-מיתה כנ"ל).

נמצא שארבעה פגמים-נפילות אלו הם כנגד י-ה-ו-ה:

קל יהושע ה, יג-טו.

קלא עירובין סג, ב.

קלב יהושע ז, י (וראה רש"י שם).

קלג דברים ג, כח (וראה רש"י שם).

קלד סנהדרין מד, א (וראה שם רש"י ד"ה "אתה גרמת להם").

קלה דניאל י, ח.

קכו איוב יב, יא; לד, ג.

קכז במדבר רבה כב, ה.

קכח דברים ז, כ.

קכט במדבר רבה כב, ב; ה.

שמלכות היא הכח לרדת לעולמות התחתונים ולהעלות ניצוצות. איך רואים זאת אצל יהושע? מלכות היא האשה. מי האשה שנשא יהושע? הוא נשא את רחב הזונה. ביציאת מצרים יהושע היה בן 42, כמו שאמרנו קודם. רחב הזונה, שהיתה באותו זמן גויה שחיה ביריחו^{קלח}, היתה בת 10. היא זינתה במשך 40 שנה^{קלט} - חז"ל אומרים שמעולם לא היתה מישהי מעולה ממנה במקצוע שלה - עד גיל חמשים. כאשר יהושע נכנס לארץ הוא היה בן שמונים ושנים והיא היתה בת חמשים.

היא הצילה את המרגלים ובזכות זאת הבטיחו לה לא להרוג אותה ואת כל משפחתה. היא אמרה ידעתי "כי הוי' אלהיכם הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת"^{קמ} - היא לא אמרה "אין עוד"^{קמב}, "שיירה בחללו של עולם"^{קמג}. לא כתוב בדיוק מת, אבל בהמשך לכיבוש יריחו יהושע נשא אותה לאשה. לפני שהוא נשא אותה היא התגיירה גיור מושלם - מהו הגיור? לדעת שלא רק שה' הוא בשמים ובארץ אלא "אין עוד", "אפילו בחללו של עולם", אין דבר חוץ מה', אפילו הוואקום הוא ה'. זהו הגיור שלה, והיא התחתנה עם יהושע.

אמרנו שליהושע לא היו בנים, אבל חז"ל^{קמז} אומרים שהיו לו בנות מרחב ומאותן בנות באו שמונה נביאים-כהנים. בין שמונת הנביאים יש מגדולי הנביאים. ירמיהו בא מרחב, יחזקאל בא מרחב, חולדה הנביאה מתייחסת לרחב (בשבע הנביאות שעמדו לעם ישראל חולדה

אם כן, הגענו כאן לשבע נפילות, הכל בסוד הפסוק "שבע יפול צדיק [יהושע], הבא מיוסף הצדיק, כנ"ל בספירת היסוד שלון וקם [בסוד 'קם לך' הנ"ל]^{קמ}. המבנה של כללות הנפילות - שלש נפילות כנגד חב"ד בימי משה, וארבע נפילות כנגד נה"ם בימי יהושע (זמן הכיבוש, התלוי בכחות הנה"ם) - מתאים לכוונת שבעת המינים (חטה-שעורה-גפן כנגד חב"ד, תאנה-רמון-זית-דבש כנגד נה"ם) בהם נשתבחה ארץ ישראל^{קמז}, אותה כובש יהושע, ודוק. ולסיכום:

חכמה (חטה) בינה (שעורה)

הורה הלכה בפני רבו אי-הבחנה בין קול לקול

דעת (גפן)

החלשת דעת משה

נצח (תאנה) הוד (רמון)

אי-יציאה בראש החרמת יריחו ישראל

יסוד (זית)

בטול פריה ורביה לילה אחד

מלכות (דבש)

התרשלות בכבוש הארץ

ד. יהושע ורחב

נישואי יהושע לרחב הזונה

הדבר העמוק ביותר ביחס למלכות הוא

קלו משלי כד, טז. ורמז: "שבע יפול צדיק" עולה שבת (פתיחה ב-שב ושאר האותיות עולות ת, וכן הר"ת עולים ת ושאר האותיות שב) - היום השביעי השייך למזל שבתאי, מקור כל הנזקים והנפילות, שעל כן אין לעסוק במלאכה בשבת, כהסברו של האבן עזרא (שמות כ, יד) לטעם השביתה בשבת. אכן, בזכות שביתת שבת זוכים שכל הנפילות תהיינה במקום הנכון - בו "כי יפול לא יוטל כי הוי' סומך ידו" (תהלים לז, כד) - וממילא "וקם". "שבע יפול צדיק וקם" עולה ד"פ (מוצע כל מלה) רבי - זהו גדרו העצמי של רבי - העולה ב"פ משיח בן דוד (שהוא "בר נפלא", הנופל וקם).

קלז דברים ח, ח. ראה ספר הליקוטים עקב פ"ח.

קלח הארז"ל כותב שהיות שיהושע הוא בחינת ירח, "פני לבנה", הוא מוצא את בת זוגו בירחו. אפשר ללמוד מכאן כלל שהשידוך נמצא במקום ששייך לשרש הנשמה שלך.

קלט מכילתא יתרו א.

קמ יהושע ב, יא.

קמא דברים ד, לט.

קמב יל"ש יהושע רמז י. וראה דברים רבה ב, כז.

קמג מגילה יד, ב (וברות רבה ב, א נמנו עשרה כהנים נביאים ונוספה עליהם חולדה). ורמז: נביאים כהנים עולה רחל.

מופיעים לנו במפורש - **בחר, חרב, חבר** טוב, **רחב**. לצירוף **רחב** אין משמעות - רק אפשר לעשות נוטריקון, כמו **רב-חסד**. יש עוד צירוף, שדווקא לא רוצים לקשור אליו - **ברח**. יש פעם אחת שהוא ברח - בעי' (ברחו כשהוא לא היה שם). אבל תכלית הכל היא החבר הטוב, שרחב תהיה החבר הטוב - "האשה הטובה היא החבר הטוב".

יהושע והושע - נישואי צדיק הדור לזונה
איך יהושע נקרא לפני שמשה רבינו הוסיף
לו את האות י? הושע^{קכ}. האם יש עוד מישהו
בתנ"ך שנקרא הושע? כן, הראשון מבין תרי
עשר הנביאים - הראשון שנבואתו נכתבה לעם
ישראל לדורות נקרא הושע, כמו יהושע^{קכ}. מה

הערה נט.

קנא במדבר יג, טז: "ויקרא משה להושע בן נון יהושע".
הוספת האות י לשמו של יהושע היתה כדי לתת לו כח לעמוד
כנגד עשרת המרגלים, כמבואר ברש"י שם. האריז"ל אומר
שכאשר משה רבינו שלח אותו לרגל, נתעברה בו נשמת לוי.
לוי עזר ליהושע לעמוד בנסיון. משה הוא לוי ובשני השם
מ"הושע" ל"יהושע", "ויקרא משה להושע בן נון יהושע", הוא
נתן לו את הלוי שבו לעזור לו, לוי, ינוספה לו בשמו, מהושע
נעשה יהושע.

גם משה וגם יהושע הם כפולת 23 - 15 פעמים חיה ו-17
פעמים חיה. מכיון שיהושע הוא כפולת טוב אמרנו שממנו
"ארץ טובה" (כנ"ל בפנים). ההפרש בין משה ליהושע הוא
לוי. כלומר, יהושע הוא משה לוי. בבני יעקב ראובן-שמעון-
לוי הם חג"ת יוסף, שהוא יהושע, הוא יסוד. נתינת לוי ליהושע
היינו עזרה לו כפי שיעקב עזר ליוסף - חבור של "גופא
ובריתא חשיבין חד" (זהר ח"ג רכג, ב ובכ"ד); עץ חיים שער
לא פ"א).

חז"ל אומרים (שמות רבה ו, א) שהי- שיהושע קבל משה
רבינו היא ה-י של שרי. קודם אמרנו שליהושע יש לו קשר
למרים הנביאה - גם י' ניסן. במקום אחר (ויקרא רבה יט,
ב) חז"ל מוסיפים שהי- של שרי התלוננה שלקחו אותה ונתנו
אותה ליהושע.

במקום אחר (פירוש הרא"ש עה"פ) כתוב שהי- שהוא קבל
היא כבר נבואת משה שהוא יקבל את שר' המרגלים
שחטאו - שהוא יעמוד במקומם. גם צריך לומר שיש קשר בין
המרגלים ל-י של שרי - המרגלים יצאו מהי- של שרי, לכן ה'
הוציא אותה ממנה, ועדיין מרחפת שם. הם קבלו את העונש
שלהם, ויהושע קבל את השכר שלהם.

עוד על ההתפתחות הושע-יהושע-יהושע ראה במאמר "ואת
יהושע צויתי" בספר קומי אורי.

קנב שלשה עיקרים נקראו הושע בתנ"ך - הושע בן נון,

היא הששית, כנגד ספירת היסוד, בחינת רחב
כנ"ל) - אלה שלשה מתוך שמונה. הצאצאים
שלה הם גדולי הגדולים.

צירופי רחב - "החבר הטוב"

בפעם הראשונה שיהושע מופיע בתורה,
במלחמת עמלק, כתוב "בחר לנו אנשים"^{קמט} - זו
המלה הראשונה שמשה אומר ליהושע, "**בחר**"
אותיות **רחב**. הוא מנבא לו את השידוך שלו
- שידוך של 'בחירת לבו' (לא 'בת גילו'...^{קמט}),
שידוך של חמשה עשר באב (יתכן שאז,
חדשים ספורים לאחר כיבוש יריחו, התחתנו!).
אמרנו שזו הדעת שלו - שהוא מקושר לרצון
של הרבי, לא רק לומד את התורה של הרבי.
ה"אובנתא דלכא" שלו היא הבינה שלו, אבל
ביצוע הוראות הרבי הוא הדעת שלו, מתחיל
מ"בחר" - כח הבחירה החפשית (שדברנו עליו
בתחלת השיעור) הוא בדעת.

סיום מלחמת עמלק הוא "ויחלש יהושע את
עמלק ואת עמו לפי חרב"^{קמט}. הסיפור מתחיל
מ"**בחר**" ונגמר ב"**חרב**", בדיוק אותן אותיות -
צירוף של **רחב**. הפלא - שהאריז"ל לא כותב
בפירוש - שרבי יהושע בן חנניה הוא הגלגול
שלו, אמרנו שהוא לוחם והוא איש שלום. הכי
יפה, כפי שדרשנו מתחלת השנה^{קמט}, שאם זו
שנת **רבי יהושע בן חנניה (= תשעה)** הדרך
הטובה שידבק בה האדם היא "**חבר טוב**"^{קמט} -
רמז ל**רחב**, "האשה טובה היא החבר הטוב"^{קמט}.

החבר הכי טוב הוא רחב הזונה. בצירופי אותיות
אלה יש חמשה שרשים^{קכ}, וארבעה מתוכם

קמד שמות יז, ט.

קמה ענין שידוכי "בת גילו" (שידוכי יום כיפור) ו"בחירת לבו"
(שידוכי ט"ו באב) מוסבר באריכות בספר מחול הכרמים -
עיי"ש.

קמו שמות יז, יג.

קמז י"ב אלול ע"ז.

קמח אבות פ"ב מ"ט.

קמט משלי ישראל תקפח.

קנ להקבלת השרשים לספירות, ראה עמודיה שבעה ויצא

המצב של עם ישראל, גלות ממלכת הצפון. אחר כך הם נמתקו והפכו לטוב. לא כתוב שהיא הפכה לבעלת תשובה, אבל בטח אם היא נשאה להושע היו לה הרהורי תשובה. בכל אופן, ה' אמר להושע - גרש אותה. אז הושע אמר - אני נשוי לה, אוהב אותה, יש לי ילדים ממנה, ואני לא יכול לגרש אותה אפילו שהיא עדיין זונה, לא כמו רחב.

יש קשר בין הכתר והמלכות: הכתר והמלכות כאן הם ישועה - השם הושע ויהושע - ויש כאן שני עדים שתיקון המלכות תלוי בהעלאת הניצוצות שבזנות. יש כאן שני אנשים שמתקנים אשה זונה - יהושע והושע. התיקון הוא שצדיק - לא רק צדיק גדול אלא גדול הדור, הרבי, המשיח שבדור - נושא את הזנות של עם ישראל. או, במקרה של יהושע, אפילו את הזנות של לא-יהודים, אבל שמתגיירים כהלכה. רחב בסוף היא צדקת.

שאלה: האם הרב יכול להסביר יותר מה הכוונה שהמנהיג צריך לשאת את הזונה של הדור.

תשובה: מנהיג הדור כל כך קשור לעם ישראל עד שהוא אוהב אפילו את האלמנטים בעם שמרחיקים את עצמם, שזונים מאחרי ה' ועובדים אלהים אחרים. כמו שה' נשוי לנו ולא יכול לגרש אותנו - הוא קשור אלינו בעצם - כך המנהיג היהודי צריך להרגיש קשור לכל נשמה. הדבר בא לידי ביטוי כאשר נשמה מתרחקת ואז עליו לשאת-להרים אותה.

יהושע ורחב - "ארץ טובה ורחבה"

נעשה גימטריא: **יהושע בן נון רחב הזונה** (כך היא נקראת^{קכ}) עולה **ארץ ישראל לב** (**כבוד**) פעמים **הוי'**.

בנוסף לעשר התקנות של יהושע, הוא גם

ה' אמר להושע בתחלה^{קכב}? ללכת לשאת אשה זונה. זהו סימן לעם ישראל, שזנו אחרי מאהבים אחרים מה', אבל ה' לא יכול לתת להם ללכת. חז"ל מספרים^{קכג} שלפני כן ה' שאל את הושע - יהודים חוטאים לי, מה לעשות להם? הושע אמר - אם העם שלך חוטא תבחר עם אחר. ה' אמר לו - אם אתה אומר ככה, בחר עם אחר, לך תשא אשת זוננים, ואז נראה מה אתה תעשה.

יש לה שם - גמר^{קכד} בת דבִּלִים^{קכה} (שני שמות שחז"ל דורשים לשון זנות: "גמר", אמר רב - שהכל גומרים^{קכז} בה, 'בת דבילים' - דבה רעה בת דבה רעה, ושמואל אמר שמתוקה בפי הכל כדבלה, ורבי יוחנן אמר שהכל דשים בה כדבלה^{קכח}). היו להושע שלשה ילדים ממנה - שני בנים ובת אחת. השמות שלהם סמלו את

הושע בן בארי, הושע בן אלה (המלך האחרון של מלכי הצפון, שבימיו גלו), וכך גם ישנם שלשה הושע עיקריים - יהושע בן נון (גם הושע וגם יהושע), יהושע בית השמש (אצלו העגלה עם הארון באה משדה פלשתים וגם הוא, כמו עובד אדום הגתי, התברך), יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול (בזמן זרובבל, בתחלת בית שני).

קנג הושע א, ב.

קנד פסחים פז, א-ב.

קנה הצו הראשון שהושע בן בארי קבל מה' הוא "לך קח לך אשת זוננים וילדי זוננים כי זנה תזנה הארץ מאחרי הוי'", ובפסוק הבא כתוב שהלך ולקח את גמר בת דבילים. כל הפסוק הראשון עולה י"פ גמר - הכל רומז לו את מי הוא צריך לקחת.

קנו שני הזוגות יהושע-רחב והושע-גמר רומזים לכוונת ספירת העומה, כי יחד הם עולים 1225, משולש מט - וספירת העומר היא באופן של 'משולש', ספירה מצטברת, 'יום אחד, שני ימים וכו'' (ולא 'יום ראשון', 'יום שני' וכו'). המספר 1225 הוא גם לה ברבוע וגם מט במשולש, והנקודה האמצעית היא תריג. דברנו בשבת האחרונה על כך שכל ספירת העומר היא תחית הממים, ז מלכין קדמאין דמיתו שצריך להעלות. ככה מנהיג הדור מעלה את קליפת הזנות, כי זנות ועבודה זרה הן היינו רק (כמו שבאמר "ולא תתורו אחרי לבבכם [עבודה זרה] ואחרי עיניכם [זנות] אשר אתם זנים אחריהם" - שניהם נקראו זנות).

יהושע בן נון רחב הזונה הושע בן בארי גמר בת דבילים = 47 ברבוע. עליה מ-35 ברבוע ל-47 ברבוע - שני עדים של שלמות.

קנז יש בגמר בת דבילים משמעות של גמירת ענין - על דרך "אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה" שנלמד מסוף ספר יהושע, כנ"ל בפנים.

ה. יהושע כמשיח, גלגולי יהושע, שמות יהושע והמהפכה הרביעית (השלמות)

יהושע – משיח בן יוסף או משיח בן דוד?
שאלה: בשיעור קודם^{קט} אמרת ש-moon
שייך לאמונה ושייך למשיח. יהושע מכניס את
העם לארץ - האם הוא משיח בן יוסף?
תשובה: כתוב שמשיח בן יוסף הוא בפרט
צאצא של אפרים, כמו יהושע - ההופעה
האחרונה של יהושע היא כמשיח בן יוסף.
יש כאן יסוד חשוב בקבלת האריז"ל - חוק
היחסיות בקבלה. מה זאת אומרת?
ביחס למשה רבינו יהושע הוא כמו משיח
בן דוד, כי תחלת תהליך הגאולה הוא על ידי
משה רבינו וסיומו על ידי יהושע - משיח
בן יוסף מתחיל את התהליך ומשיח בן דוד
מסיים אותו. אם משה הוא הרב ויהושע הוא
התלמיד הם שני משיחים. כמו מי? אולי אחת
הדוגמאות הכי חזקות של יחסי רב ותלמיד
בהיסטוריה הם האריז"ל ורבי חיים ויטאל - רבי
חיים ויטאל כתב את כל כתבי האריז"ל, בלעדי
לא היתה לנו קבלת האריז"ל. בדומה לכך היו
רבי נחמן ורבי נתן, ורבי נחמן אמר שבלי רבי
נתן 'לא היה נשאר ממני אפילו עלה אחד', וכך
האריז"ל ורבי חיים ויטאל. כמוכן שהאריז"ל
יותר גדול בתורה מרבי חיים ויטאל, הרב גדול
מהתלמיד, אבל הוא אמר לו - אני משיח בן
יוסף ואתה משיח בן דוד. למה? כי אתה משלים
אותי. ההשלמה של דור שני את הדור הקודם
היא בחינת משיח בן דוד. אם כן, ביחס למשה
רבינו יהושע הוא כמו משיח בן דוד, אבל ביחס
למשיח שיבוא הוא משיח בן יוסף. זו דוגמה יפה
לחוק היחסיות הקבלי.

קסג שיעור ה' אדר ש"ז (התפרסם ב'אביטה' שלח).

תקן את הברכה השניה בברכת המזון^{קט} -
ברכת הארץ. את הברכה הראשונה תקן משה
רבינו ואת השניה תקן יהושע בן נון אחרי כיבוש
הארץ. שם נקראת הארץ "ארץ טובה ורחבה"
- "ארץ טובה" היינו יהושע (יהושע בגימטריא
חיה פעמים טוב, הוא בחינת "אמרו צדיק כי
טוב" כנ"ל - "כי פרי מעלליהם יאכלו" רומז
לנישואיו לרחב) אבל ה"ורחבה" היינו רחב, זו
משמעות שמה. רחב מרחיבה את ארץ ישראל.
הנס שארץ ישראל היא ארץ קטנה אבל היא
מתרחבת לפי יושביה^{קט} - נס של "מועט מחזיק
את המרובה"^{קסט} - להכיל הכל. כח ההתרחבות
האין סופי של ארץ ישראל הוא הכח של
רחב^{קט}. הטוב של "ארץ טובה" בא מיהושע
(כנ"ל). כאשר שניהם מתחתנים הם עולים
ארץ ישראל, שהיא "ארץ טובה ורחבה". כאשר
יהושע נכנס לארץ דבר ראשון הוא מוצא את
הזיווג שלו, רחב הזונה, ומתחתן אתה.
השם יהושע הוא שם נפוץ. בתנ"ך יש רק
משה אחד, אברהם אחד, יעקב אחד - אבל
יהושע יש כמה, חוץ מהושע. בהמשך יש
יהושע שנהיה מאד פופולארי... יש משהו מאד
פופולארי בשם יהושע, Josh.

קנט ברכות מח, ב; טור או"ח סימן קפז.

קס גיטין נז, א (ובכ"ד).

קסא ראה ילקוט שמעוני בראשית רמז ז; ויקרא רמז תקיג.
קסב מובא בכמה מקומות (הקדמת שכינה ביניהם הערה ט
עמ' כח; שיעורים בסוד ה' ח"ד פט"ז עמ' ככד-ה) שיש עשר
נשים בתנ"ך עם האות ר בשמן, והן מכוונות כנגד הספירות.
בהקבלה זו, רחב היא היסוד. מלבד הרמז שרחב לשון רחבות
- "ארץ טובה ורחבה" - בחסידות קוראים לעצם הרחבות
"המרחב העצמי"; שהוא היסוד. יש על כך ווארט ברמ"ח
אותיות (ל) ש"כל האומר רחב מיד נקרי" (מגילה טו, א)
אצל חסידים היינו אמירת "אין סוף", שמיד כשמזכירים את
המלים הללו - האין סוף מתגלה (והמשך דברי חז"ל שהיינו
"ביודעה ומכירה", הכוונה שלא מדובר על מתנגדים). אין
"יודעה ומכירה" כיהושע בן נון בעלה, ומזה מובן למה נולדו
להם רק בנות - "איש מזריע תחלה [מיד נקרי] יולדת נקבה",
ודוק.

גלגולי יהושע

נכון? כתוב בפירוש^{קט} שיוסף הוא יסוד א"ק (יש כאן שמונה - מתאים לכך שיוסף הוא המלך השמיני, הדר). אפרים - לשון תענוג של "פרו ורבו"^{קט}, "הפרנו אלהים וגו"^{קט}, "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשעים"^{קט} - הוא יסוד עתיק. יהושע שכובש את הארץ - לשון רצון^{קט} - הוא יסוד אריך.

לפי זה, אם נלך לפי הסדר פרצופי האצילות, החל מיסוד א"ק, יונתן בן שאול יהיה יסוד פרצוף אבא. מה הוא עושה בקשר לדוד? יורה חצים^{קט} - ירית טיפין מיסוד אבא. ירבעם בן נבט, הרשע שחוטא ומחטיא, יהיה יסוד אמא - הבחינה של "מינה דינין מתערין"^{קט}. אחריו יונה בן אמת, יונה הנביא, יהיה יסוד ז"א (הוא קם לתחיה על ידי אליהו הנביא^{קט}, בחינת המדות דז"א, החייאת המלכים דתהו, בפרט ביסוד, קימת הברית להיות אבר חי). עד כאן תורה שבכתב. אחד בתורה שבעל פה, שמאי הזקן - מלכות ("מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה"^{קט}). הרבה פעמים שמאי הוא יסוד הנוקבא - הלל זכר ושמאי נקבה. בסוף משיח בן יוסף הוא כבר אור חוזר מהנוקבא דז"א כאשר "כל אור חוזר חוזר לקדמותו ממש" - יסוד אין סוף. משיח בן דוד הוא מלכות דאין סוף (ועד לשרש המלכות בעצמותו יתברך ממש שאין עוד 'ספירה' למעלה ממנה, כמבואר בדא"ח) ואילו משיח בן יוסף הוא יסוד דאין סוף. ולסיכום:

יש עוד נושא שלם - גלגולי יהושע. יהושע הוא "אוהב ישראל", אבל הוא נוטה לגבורה (בסוד משיח בן יוסף שבכלל נוטה לגבורה) והגלגול העיקרי שלו בחז"ל הוא שמאי הזקן. הלל הוא גלגול של שלמה המלך - "הוללות [וסכלות]^{קט} בספר קהלת, כפי שדברנו בשיעור עליו^{קט}, "הוללות" היינו הלל שבא משלמה ו"סכלות" שמאי^{קט}, שאין הלכה כמותו, סימן שהוא סכל, כמה שהוא פקח. שמאי הוא יהושע. מסביר יפה את הרמז של **משה** עצמו - **משה-שמאי-הלל**^{קט}. שמאי הכי סמוך למשה, שהוא גם גבורה - לפני הלל. לכן יהושע היה מאד צמוד וסמוך למשה רבינו.

נאמר את כל סדר הגלגולים באר"ק^{קט}: יוסף, אפרים, יהושע, יהונתן בן שאול, ירבעם בן נבט (ידוע שירבעם שייך לנשמת משיח בן יוסף, רק שהוא היה רשע גמור, חוטא ומחטיא), יונה (עד אליו בתנ"ך), שמאי, משיח בן יוסף - שמונה גלגולים, כמו שמונת נרות חנוכה - כולם יחד (שם פרטי בלבד, בלי שם האב - **יוסף אפרים יהושע יהונתן ירבעם יונה שמאי** - חוץ **ממשיח בן יוסף**, שצריך להבחינו ממשיח בן דוד וגם כדי שיהיה "נעוץ סופן בתחלתן") עולים **בן** ברבוע, מאד מושלם.

כל אלה יסודות - כל הגלגולים האלה הם דמויות של יסוד, שורה שלמה של יסודות. בקבלה, יש אפילו חמשה עשר יסודות, **טו** ויין של "אמת ויציב"^{קט}, אבל כאן שמונה. איך

וראה שיעורים בסוד ה' ח"א עמ' קע; ח"ד עמ' קנ.

קע - תורה אור (הוספות לויחי) קג, ב (וש"נ).

קעא בראשית א, כח.

קעב שם מא, נב.

קעג ירמיה לא, יט.

קעד בראשית רבה ה, ז; פסיקתא זוטא בראשית א, א.

קעה שמואל א פרק כ.

קעו זהר ח"ב קעה, ב; עץ חיים שער יג פ"ח; שם שער י"ד פ"ב.

קעז פדר"א פל"ג. זהר ח"ב קצז, א.

קעח הקדמת תקו"ז ("פתח אליהו").

קסד קהלת ב, יב.

קסה אור ל'כ' שבט ש"ז.

קסו גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו אות ו (א).

קסז ראה אמרי אמת שמח"ת תרס"ז.

קסח ראה גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו אות פ (ח) והנזכר לעיל הערה קעא ובשער הגלגולים הקדמה לו.

קסט בענין טו ויין-יסודות, ראה: זהר חדש עח, א; ספר הפליאה ד"ה 'וראה והבן שכתב בראשונה ג'; משנת חסידים, סדר ליל הפסח, ביאור על "כמה מעלות טובות".

וגבורה (בסוד "פינחס זה אליהו"^{קפ}, הכולל גבורה וחסד); מרדכי כנגד התפארת (שהרי "מרדכי בדורו כמשה בדורו"^{קפ}, בסוד "מה שמו ומה שם בנו"^{קפה}); חנניה-מישאל-עזריה בנה"י ודניאל במלכות. כנגד הכתר ניתן לשים את שם הוי' עצמו, קורא השמות (ואז כל השמות עם שמות הספירות עולים יחד **יהושע** פעמים **דוד**):

	כתר הוי'	
בינה יהושע		חכמה משה

דעת
בצלאל

חוי"ג
אליהו

תפארת
מרדכי

נה"י
חנניה-מישאל-עזריה

מלכות
דניאל

שמו של יהושע עצמו מתפתח בתורה - הוא מתחיל כהושע והופך ליהושע (כנ"ל), אך לקראת סוף התורה הוא מופיע פעם אחת כיהושע מלא דמלא. על תהליך ההתפתחות הזה - הקשור באופן מהותי ליהושע - ומשמעותו הפנימית הארכנו במאמר "ואת יהושוע צייתי" בספר קומי אורי, עיי"ש. נוסף כאן רק עוד דבר אחד - המדרש^{קפ} מלמד שה-ו שנוספה ליהושע היא כי באותו צווי

משיח בן יוסף	יסוד דאין סוף
משיח בן דוד	מלכות דאין סוף
יוסף	יסוד א"ק
אפרים	יסוד עתיק
יהושע	יסוד אריך
יהונתן בן שאול	יסוד אבא
ירבעם בן נבט	יסוד אמא
יונה בן אמתי	יסוד ז"א
שמאי הזקן	יסוד נוקבא

ורמז נאה: **יסוד אדם קדמון יסוד עתיק יומין יסוד אריך אנפין יסוד אבא יסוד אמא יסוד זעיר אנפין יסוד נוקבא דזעיר אנפין יסוד אין סוף** = 15 בחזקת 3, סוד "ביום ההוא יהיה יה-וה אחד ושמו אחד"^{קפט} (בכלל, שם י-ה, הארת המוחין בעצם, מאיר בספירת היסוד).

שמות יהושע

המדרש^{קפ} מונה את יהושע בין "שבעה בני אדם שנקראו להם שמות" - אלה שמחמת חבתם זכו בשמות רבים - אליהו, בצלאל, יהושע, משה, מרדכי, דניאל, חנניה-מישאל-עזריה^{קפ}. ויש לכוון אותם כנגד הספירות: משה ויהושע כנגד חכמה ובינה (כנ"ל בפנים בסוד "פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה") ובצלאל (שידע לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ^{קפ}) כנגד הדעת; אליהו כנגד חסד

קעט זכריה יד, ט.

קפ שמות רבה מ, ד.

קפא אליהו בצלאל יהושע משה מרדכי דניאל חנניה מישאל עזריה = אנכי פעמים הוי' (ר"ת עולים 215 והשאר עולה אין במשולש; רוס"ת עולים ז"פ חן - כח במשולש - והשאר עוד 1700).

קפב ברכות נה, א.

קפג תרגום יונתן שמות ו, ח. יל"ש במדבר רמז תשעא. זהר ח"ב קצ, ב.

קפד אסתר רבה ו, ב.

קפה משלי ל, ד.

קפו בתי מדרשות ח"ב מדרש מנין פרק ב; אוצר המדרשים מדרש חסרות ויתרות.

הם רימו את יהושע שהם מארץ רחוקה, כדי שיקבל אותם לעם ישראל^{קצ}. אחר כך, כאשר באו מלכי כנען להלחם בגבעונים, הם נבהלו ומיד שלחו ליהושע שיציל אותם^{קצא}.

חז"ל אומרים^{קצב} שתגובתו הספונטאנית היתה - 'נסכן את כל עם ישראל בשביל הרמאים האלה?! אבל ה' אמר לו "אם תרחיק את הרחוקים סופך לרחק את הקרובים". משפט שמאד מצא חן בעיני. באמת הם רחוקים, דומה לזונה שהזכרנו בסוף. בדור יותר מאוחר דוד הוציא את הגבעונים מהקלה^{קצג}, אבל ה' אמר ליהושע "אם תרחיק את הרחוקים סופך לרחק את הקרובים", והכל מפני שכרתו ברית עם הגבעונים. המאמר "אם תרחיק את הרחוקים וכו'" מזכיר את "כל המרחם על אכזרים סופו להתאכזר על רחמנים"^{קצד}, רק שהמסר הוא הפוך (צריך את שני המאמרים - את המאמר הראשון קיים יהושע ואת המאמר השני קיים דוד כאשר גזר על הגבעונים שאינם ראויים לבוא בקהל ה').

יש כאן מסר טוב בשביל המהפכה הרביעית: יש כאלה ששייכים לך מרחוק, הגם שהם רמאים. אחד שרוצה להסתפח על גבולך מתוך רמאות גמורה, מתוך אינטרסים - לגמרי לא אתה, אתה משהו אחר לגמרי, אתה "לשמה". בסוף יתברר שבאמת הוא לא יהודי, הוא לא טוב, ובכל אופן יש לו איזה סממן חיצוני של שייכות. הוא באמת רחוק, ואם אתה תמשיך להרחיק אותו סופך להרחיק את הקרובים - עם ישראל קדושים. ה' אמר למשה רבינו כשנטה אהלו מחוץ למחנה "אם אני בכעס ואתה בכעס

הוא נתעטר ב-1 עטרות, "הנוי והכח והעושר והחכמה והנבואה והנשיאות", ויש לכוונן לו"ק: נוי בתפארת, כח בגבורה (המדרש מפרט שם את נטית היד בכידון, שהזכרה לעיל הערה פו בספירת הגבורה של יהושע), עושר בהוד (כנודע שהכלכלה שייכת לספירת ההוד, וכן בביטוי "כל הון [הוד] יקר [יסוד] ונעים [נצח]"^{קפה} "ה' הון" הוא כנגד ההוד), חכמה בחסד (שהרי מתנת החכמה בחסד, כמפורש בספר יצירה), נבואה בנצח (שרש הנבואה, כמפורש בהקדמת תיקוני הזהר ש"נביאים" בנצח), נשיאות ביסוד (הכולל גם את המלכות - בסוד היכל לבנת הספיר - שהרי עיקר מלכות יהושע היא מצד היסוד, משיח בן יוסף, ובפרט הוא בא מאפרים שבסוד עטרת היסוד, שרש המלכות-הנשיאות ביסוד^{קפג}):

גבורה	חסד
כח	חכמה

תפארת

נוי

הוד	נצח
עושר	נבואה

יסוד (כולל מלכות)

נשיאות

היחס לגבעונים - שרש המהפכה הרביעית כתוב שלפני שנכנסו לארץ יהושע שלח שלש אגרות לשבעה עממין, "הרוצה לפנות יפנה, הרוצה להשלים ישלים, הרוצה לעשות מלחמה יעשה מלחמה"^{קפט}. הגבעונים לא החזירו תשובה ורק אחרי מלחמת יריחו והעי החליטו להשלים, אבל כיון שכבר היה מאוחר

קצ יהושע פרק ט.

קצא שם פרק י.

קצב במדבר רבה ח, ד.

קצג יבמות עה, ב (וראה במדרש שבהערה הקודמת על ההשוואה בין יהושע לדוד בענין זה).

קצד ע"פ ילקוט שמעוני שמואל רמז קכא.

קפז משלי כד, ד. ראה שיעורים בסוד הוי' ליראיו ח"ג פ"ח (ובכ"ד).

קפח ראה לקו"ת ריש פרשת בהעלתך ודבר מלכות בהעלתך הערה 77 (כמבואר במעין גנים ח"ד בהעלתך הערה ז).

קפט ויקרא רבה יז, ו.

בסוד "ערב עבדך לטוב אל יעשקוני זדים"^{קצ"א},
 כעורב המתאכזר כו', כמבואר בקבלה, ובכל
 זאת דווקא הוא זוכה להגיע לתכלית היעוד של
 ימות המשיח, להחזיר את כל באי עולם לטובה
 - "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא
 כלם בשם הוי' לעבדו שכם אחד"^{קצ"א}, וד"ל).

מי יקרבים"^{קצ"ה} (כמובן שם מדובר בעם ישראל
 קדושים), והמשך שם הוא "ומשרתו יהושע
 בן נון נער לא ימיש מתוך האהל" (הוא למד
 מדה זו ממשה - הכל שייך ליהושע, משיח בן
 יוסף; אך דוד, משיח בן דוד, פועל אחרת, אינו
 מקרב את האכזרים אלא מתאכזר אליהם,

טעם מצוה

מצות תפילה

מצות תפילה

”אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע”^א. ”רבי שמעון אומר הוי זהיר בקרית שמע ובתפלה וכשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא”^ב.

לדעת הרמב”ם ‘עבודה’ היא מצות עשה של תפלה, כלשונו בהלכות תפלה “מצות עשה להתפלל בכל יום”, ובספר המצוות ‘שצונו לעבדו יתעלה... ואעפ”י שזה הצווי הוא גם כן מן הציוויים הכוללים [ציווי כולל שאינו מוסיף מעשה מיוחד ולכן לא נמנה כמצוה בפני עצמה] הנה יש בו יחוד שהוא צוה בתפילה. ולשון ספרי ולעבדו זו תפילה... ובמשנתו של רבי אליעזר בנו שלרבי יוסי הגלילי אמרו מנין לעיקר תפילה בתוך המצות מהכא את ה’ אלהיך תירא ואותו תעבוד”.

אמנם הציווי נכפל בכמה מקומות (כמו שמציין הרמב”ם) - והם חמשה פסוקים: בפרשת משפטים “ועבדתם את ה’ אלהיכם”^ג, הפסוק שלנו בפרשת ואתחנן, בפרשת עקב “את ה’ אלהיך תירא אתו תעבד ובו תדבק ובשמו תשבע”^ד, שוב בפרשת עקב “ולעבדו

א דברים ו, יג.

ב אבות ב, יג. והוא מאמר רבי שמעון בן נתנאל, אחד מתלמידי רבן יוחנן בן זכאי שרבו שבח אותו בתואר “ירא חטא”.

ג מצות עשה ה.

ד שמות כג, כה.

ה דברים י, כ. את הפסוק הזה הרמב”ם לא מזכיר בסהמ”צ, בפשטות מפני שהוא דומה מאד לפסוק שלנו. אכן בספר החינוך הביא את מצות תפלה על פסוק זה בפרשת עקב (מצוה תלג) וצריך עיון מדוע לא הביא בפסוק שלנו שהוא הראשון.

בכל לבבכם”, ובפרשת ראה “ואתו תעבדו” - אך נראה שהציווי העיקרי הוא כאן, כמו שמביא הרמב”ם ממשנת רבי אליעזר שמכאן לומדים “עיקר תפלה בתוך המצוות”, וכן הרס”ג הסמיך את המצוה על הפסוק שלנו “ואתו תעבד בתפלה” (והמצוה שלפני כן היא “את ה’ אלהיך תירא”, תחילת הפסוק). אמנם בהלכות תפלה מביא הרמב”ם תחילה את הפסוק מפרשת משפטים, אך זה מפני שנקט את הפסוק הראשון, ואח”כ הביא את הפסוק “ולעבדו בכל לבבכם” מפני שעליו מוסבת הדרשה שמביא “איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה”^ה.

וכן מסתבר שעיקר מצות התפלה היא בפרשת ואתחנן שהרי בזה פותחת הפרשה, תחנתו-תפלתו של משה רבינו (וכידוע שכל תוכן הפרשה רמוז בשמה), וכרמו המובהק **ואתחנן = תפלה**. וכן למדו חז”ל מתפלת משה כאן את סדר התפלה: סידור שבח תחילה, “אתה החילות להראות את עבדך את גדלך וגו’”, ואחר כך בקשת צרכיו “אעברה נא וגו’”, ולפי הרמב”ם זהו גדר התפלה דאורייתא: “חייב מצוה זו כך הוא שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום ומגיד שבחו של הקב”ה ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה ואחר כך נותן שבח והודיה לה’ על הטובה שהשפיע לו כל אחד לפי כחו”. אמנם לפי זה

ו דברים יא, יג.

ז דברים יג, ה.

ח תענית ב, א.

ט מאמר רבי שמלאי בברכות לב, א.

י הלכות תפלה פ”א ה”ב. ולגבי השבח בסוף, ציינו המפרשים לספרי שהדבר נלמד מדברי משה בפרשת וזאת הברכה (ספרי עה”פ ויאמר ה’ מסיני בא).

להגיע לארץ ולמקדש כמו משה רבינו. וכן מבאר הרמב"ם מה שנאמר "עבדהו במקדשו" שהכוונה "ללכת שם להתפלל בו ונגדו" (דהיינו שיש מצוה מיוחדת להתפלל במקדש), כמו שמודגש במקדש העתידי "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"¹.

מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן

כאמור, לדעת הרמב"ם עיקר מצות תפלה היא מן התורה, "להתפלל בכל יום", ומוסיף הרמב"ם "ואין מניין התפלות מן התורה, ואין משנה התפלה הזאת [=נוסח התפלה] מן התורה, ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה". המפרשים דנו מניין שהחיוב הוא "בכל יום", הכסף משנה כתב שזה מסביר "שאם אינה בכל יום אולי נבוא לומר שהיא פעם אחת בכל ימיו [כמו שבאמת מקשה הרמב"ן], וזה ממה שלא יסבלו הדעת וא"כ על כרחך החיוב הוא להתפלל בכל יום". והמבי"ט פירש² שזה מפני שבכל יום צריך להתפלל על מזונו, כמ"ש בפרשת משפטים "ועבדתם את ה' אלהיכם [התפללו לקבל מזון] וברך את לחמך ואת מימך" - ואע"פ שזמן סעודה הוא פעמיים ביום³, מכל מקום חז"ל דרשו "וברך את לחמך ואת מימך" על פת שחרית⁴ (ועוד בחיוב התפלה על מזונו, דרשו חז"ל "לא תאכלו על הדם, לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם"⁵), וכן אמרו חז"ל שה' הוריד מן לישראל "דבר יום

בשבת שאין בה שאילת צרכים"⁶ המצוה היא באופן אחר, ויש לומר שהדבר רמוז בשינוי הלשון: בפרשת ואתחנן מצות העבודה-תפלה מחוברת ליראה "ואתו תעבוד" (בוא"ו החבור), וזו תפלת חול שעיקרה מתוך יראה, ובפרשת עקב היא מופרדת מהיראה, "אתו תעבוד" (בלי וא"ו) ומחוברת לדבקות שאחריה "ובו תדבק" - זו התפלה בשבת שהיא תפלה של דבקות (כמבואר בחסידות ההבדל בין תפלת שבת לתפלת חול)⁷, וכן בספר המצוות של הרמב"ם המצוה הבאה לאחר תפלה היא "ובו תדבק". ורמז מובהק בשני הפסוקים של "עבדו את ה'" (עבודה היינו תפלה): "עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה"⁸ היינו תפלת חול מתוך יראה, ו"עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה"⁹ היינו תפלת שבת ויו"ט (וראה עוד לקמן בענין תפלת שבת). תפלתו של משה היתה להכנס לארץ ישראל, לירושלים ולמקדש, "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה ההר הטוב הזה [רש"י: זו ירושלים] והלבנון [רש"י: זה בית המקדש]", וכן בכל תפלה עניין עיקרי הוא להתפלל כנגד הארץ, ירושלים והמקדש¹⁰, והיינו שהמתפלל צריך לחשוב כאילו עומד שמה¹¹, ולרצות להגיע לשם בפועל" - כל תפלה היא השתוקקות

יא ראה שבת יב, א. ובירושלמי (שבת פט"ו ה"ג) "אסור לתבוע צרכיו בשבת", וראה טור ועו"ע ונו"כ א"ח ס"י קפח.

יב וראה ש"ת הרמב"ם סימן רח.

יג תהלים ב, יא.

יד תהלים ק, ב.

טו ברכות א, ל. וברמב"ם הלכות תפילה פ"א ה"ג: "והכל יהיו מתפללין נכח המקדש בכל מקום שיהיה".

טז שו"ע א"ח צה, ב: "ויחשוב כאילו עומד בבית המקדש".
יז כמו שהאריך ר' יעקב עמדין בהקדמה לספרו, וז"ל: "ידוע שחובת המתפלל לכוון גופו כנגד ירושלים... לא יספיק זה הרושם והרמז שאנו עושים לרמז ולדוגמא וסימנא בעלמא אלא היכא דלא אפשר. אז תעלה לנו הכונה והמחשבה הטובה ותצטרף למעשה הנמנע מפני האונס והסכנה, כי האונס פטור מכל דבר וההכרח לא יגונה. אמנם, לא ישובח ולא תועיל הכוונה במקום שאין טענת אונס גמור ובשעת ריוח. ולזה צריך כל אדם מישראל לעשות בלבו הסכמה

קבועה ותקועה לעלות לדור בארץ ישראל... ולהשתוקק להיות זוכה להתפלל שם לפני היכל מלך, אע"פ שחורב לא זזה שכינה ממנו".

יח ישעיה נב, ז. וראה לקמן בדברי האור שמח.

יט קרית ספר, וכ"כ הלחם משנה בשמו.

כ ראה למשל משנה פאה ח, ז, וכן פשוט בכל מקום.

כא בבא קמא צב, ב (בסוגיה של פת שחרית: "ועבדתם את ה' אלהיכם, זו קרית שמע ותפלה. וברך את לחמך ואת מימך, זו פת במלח וקיתון של מים". כך הביא הפרי חדש בהמשך לדברי המבי"ט.

כב ברכות י, ב.

בפרהסיא בתפלה והלל לאל⁷, אך בפשטות זהו גדר אחר ממצות תפלה עצמה, אלא העיקר הוא בכך שיש בזה ביטוי לקדושת היום (ולעיל הובא שהפסוק "עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה" הוא על תפלת שבת ויו"ט, דהיינו שמחת התפלה בצבור דוקא, "בבית אלהים נהלך ברגש [אבן עזרא: בחבורה אחת]^{7א}).

וטעם הדבר שאין חיוב להתפלל מהתורה יש לומר בפשטות, שאין דרך המלך לצוות לנתיניו שיבואו לבקש ממנו דבר. התפלה חייבת לבוא בהתעוררות התחוננים, "אתערותא דלתתא", עבודה מלמטה למעלה, וכמו שמפורש במשנה שהעושה תפלתו קבע [מתוך תחושת חובה] אינה תחוננים (ומשמע שאינה תפלה כלל). אך זהו הרצון הכי פנימי של המלך, אלא שאינו יכול לומר אותו ("לבא לפומא לא גליא"), ולכן תפלה היא "דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם"^{7ב}. תפלה היא כלי זינו של מלך המשיח^{7ג}, זהו סוד הגאולה, לכוון לפנימיות הרצון של ה' (ואז יהיה "לבא לפומא גליא" בגאולה השלמה).

נפקא מינה עיקרית בין הרמב"ם לרמב"ן היא לגבי נשים: במשנה^{7ד} מבואר שנשים חייבות בתפלה, ולפי הרמב"ם^{7ה} זה מפני שהמצוה דאורייתא היא מצות עשה שלא הזמן גרמא, ויוצאות ידי חובת המצוה כשאומורות בקשה כלשהי במשך היום (וכתב המגן אברהם שעל זה סומכות הנשים למעשה, "ואפשר שאף חכמים לא חייבום יותר"). אך לפי הרמב"ן מה

ביומו" כדי שיקבילו פניו בכל יום^{7ז}. ויש אומרים שהדבר נלמד מהפסוק הבא "את מספר ימיך אמלא" (שצריך להתפלל בכל אחד מ"מספר ימיך"^{7ז}). ועוד בפשטות, הרמב"ם משהו בין תפלה לנשיאת כפים, "שנצטוו הכהנים לברך את ישראל כל יום"^{7ח}, ולכן כלל את שתיהן יחד ב"הלכות תפלה ונשיאת כפים" - הכהנים נושאים כפיהם כלפי ישראל ותפלה היא נשיאת כפים כלפי מעלה, "נשא לבבנו אל כפים אל בשמים"^{7ח}. וכן יש להשוות למצות קריאת שמע שהיא בכל יום - וכתובה בפרשת ואתחנן מעט לפני מצות תפלה - אלא ששם יש חידוש מיוחד שצריך פעמיים ביום, "בשכבך ובקומך", ואילולא זה היתה המצוה פעם אחת ביום.

הרמב"ן^{7י} השיג על הרמב"ם וסובר שמצות התפילה היא רק מדרבנן, ו"כל ענין התפלה אינו חובה כלל [מהתורה] אבל הוא ממדות חסד הבורא יתברך עלינו ששומע ועונה בכל קראינו אליו". ומה שאמרו חז"ל "ולעבדו זו תפלה" זו אסמכתא או פירוש המצוה הכללית של עבודת ה' שאינה בתרי"ג (וממילא משמע שאע"פ שחובת התפלה אינה מן התורה הרי המתפלל מקיים בזה מצוה של תורה, 'מצוה קיומית' בלשון האחרונים^{7כ}). וכן דעת רוב הפוסקים האחרונים כרמב"ן^{7כ}. אמנם הרמב"ן עצמו כתב שמה שנאמר בשבת וימים טובים "מקרא קדש" היינו שמצוה להתקבץ "לקדש היום

כג יומא עו, א. כמו שהביא בספר לב שמח בהמשך לדעת המב"ט.

כד משרת משה על הרמב"ם בשם בני משה, וראה עוד במשרת משה שם.

כה סהמ"צ מ"ע כו.

כו איכה ג, מא.

כז השגות לסהמ"צ מ"ע ה.

כח כמ"ש הגר"ח מברסקי על הרמב"ם הלכות תפילה פ"ד ה"א "ואפילו להחולקים על הרמב"ם היינו רק בחיובה אבל קיומה וענינה היו לכו"ע מדין תורה". וראה חידושי הגר"ז סוטה לח, ב. שו"ת יביע אומר ח"ג או"ח סי' ח.

כט ראה שו"ע קו, ב - במגן אברהם, אדה"ז ומשנה ברורה.

ל פירושו לויקרא כג, ב (וראה שם לפני כן שגם השבת נקרא מקרא קדש. וראה גם בשו"ע אדה"ז בתחילת הלכות שבת). ומכאן הביא הפמ"ג (בפתיחה כוללת קרוב לסוף) שלרמב"ן בשבת ויו"ט התפלה היא דין תורה.

לא תהלים נה, טו.

לב ברכות ו, ב, ופירש רש"י "דברים שעומדים ברומו של עולם כגון תפלה שעולה למעלה".

לג לקוטי מוהר"ן ב.

לד ברכות כ, ב.

לה הלכות תפילה פ"א ה"ב.

בדרושי החסידות שתפלה כנגד חוט השדרה¹⁷. והרמב"ן עצמו אומר בסוף דבריו בדרך אפשר, שיש מצות עשה מיוחדת לזעוק ולהתפלל בעת צרה¹⁷. והוא על דרך המצוה להריע בחצוצרות בעת צרה¹⁷.

ודעת הרס"ג¹⁷ שתפלה היא מצוה דאורייתא לגמרי, להתפלל בשחרית ובמנחה (וממילא זו מצות עשה שהזמן גרמא, אלא שנשים חייבות בה מפני שהיא רחמי), והדבר נלמד מכך שהתפלה היא על מזונו (לשתי סעודות היום) או מפני שנקראת עבודה והיא כעבודת המקדש תמיד של שחר ושל בין הערביים. ועוד כתב הרס"ג שהתפלה היא מהדברים שהשכל מחייב¹⁷.

שחייבות בתפלה אע"פ שעיקר חיובה הוא מדרבנן וזו מצות עשה שהזמן גרמא (תפלות שונות בזמנים שונים), זה מפני שתפילה היא "רחמי" (כמ"ש בגמרא לפי הנוסח שלנו. ובירושלמי "כדי שיהא כל אחד ואחד מבקש רחמים על עצמו"), ולכן חייבות בשחרית ומנחה, כמבואר בפוסקים (באמת, בהשקפה ראשונה אפשר לחשוב שכיון שהטעם הוא "רחמי" די בבקשת רחמים כללית, ללא נוסח וזמן מחייבים, שהרי עיקר התפלה הוא התחנונים ולא ה'קבע' שבה. אבל כאן מבואר להיפך, דהיינו שהכח הפנימי והעצמי של חז"ל מתקני התפלה הוא לחבר נוסח שמחובר לגמרי עם הכוונה הפנימית שבלב, עבודה שבלב).

דעות נוספות בחיוב התפלה

כאמור, פשוט דעת הרמב"ן שמהתורה אין חיוב להתפלל. אבל בערוך השלחן כתב שגם הרמב"ן מודה שיש חיוב מהתורה להתפלל בכל יום, שהרי סוף סוף יש מצוה לעבדו (כנ"ל בכמה פסוקים) ולאהבו ("ואהבת את ה' אלהיך"), ולהודות לו (שלהרמב"ן ברכת התורה היא מ"ע דאורייתא להודות על הטובה של התורה "ואם כן איך אפשר לומר שאין אנחנו מחויבים להודות לשמו יתעלה על החסדים ועל הנסים שעושה לנו בכל עת ובכל שעה"). ומה שאינה נחשבת בפרטי מנין המצוות הוא בהיותה מצוה כללית וגבוהה מפרטי המצוות, ותר"ג מצוות הן כנגד רמ"ח איברים ושס"ה גידים ואילו התפלה היא "כחוט השדרה המקיים את כל גופו של אדם והוא אינו נכנס בכלל הרמ"ח איברים ושס"ה גידים מפני שאינו פרטי אלא הוא כללי כמו כן ענין התפלה אינה נכנסת בפרטי המצוות מפני שהתפלה הוא ענין כללי וכן הוא ע"פ חכמת הנסתר" - וכן מפורש

לו ראה למשל במאמר עיון תפלה לכ"ק אדמו"ר האמצעי. ויתכן שבעל ערוך השלחן (שהיה אצל הצמח צדק) ראה זה בדרושי החסידות.

לז' לשון הרמב"ן: "ואם אולי יהיה מדרשם בתפלה עיקר מהתורה נמנה אותו במניינו שלהרב [נסכים לרמב"ם שזו מצוה מיוחדת בתרי"ג] ונאמר שהיא מצוה לעת הצרות שנאמין שהוא יתברך ויתעלה שומע תפלה והוא המציל מן הצרות בתפלה וזעקה. והבין זה". ולשון החינוך "והוא [הרמב"ן] כמספק יאמר שהמצוה היא להתפלל ולזעוק לפני האל ברוך הוא בעת הצרה".

לח שלדעת הרמב"ם היא מצוה אחת עם תקיעה בחצוצרות על הקרבנות במקדש, כמ"ש הרמב"ם בספר המצוות מ"ע נט: "וכן אנחנו מצווים לתקוע בחצוצרות בעתות הצורך והצרות כשנצעק לפני השם יתעלה", ובהלכות תעניות פ"א ה"א.

לט' בספר המצוות שלו ובספרו אמונות ודעות, כפי שמבאר הר"י פערלא בביאורו לטהמ"צ של הרס"ג עשה ב.

מ' אמונות ודעות תחילת מאמר שלישי. ולפי זה כתב באור שמח (הלכות תפילה פ"א ה"ב) שתפילה היא ממצוות בני נח. וזה דבר נאה ומתקבל, שהרי התפלה שייכת לכל בני האדם, כמו שמודגש בתפלת שלמה "וגם אל הנכרי וגו'" (מלכים א ח, מא. וראה שם ברש"י פס' מג, שהנכרי נענה יותר מישראל), ובבית השלישי "בית תפלה יקרא לכל העמים". דבר זה נוגע כמובן ל'מהפכה הרביעית' של לימוד תורה לגויים היום, שעיקר הלימוד למעשה הוא להתפלל לאל אחד. וראה שו"ת אגרות משה או"ח ח"ב סי' כה, שכתב שבן נח אינו מחויב בתפלה אבל "יש לו מצוה כשמתפלל להשי"ת".

המבנה הפנימי בדעות השונות

נמצא שיש ארבע דעות עיקריות בהלכה: לרס"ג תפילה דאורייתא לגמרי. לרמב"ם עיקר תפילה מהתורה. לרמב"ן תפילה דרבנן לגמרי, אלא שלפי ערוה"ש מ"מ תפילה מהתורה כמצוה כללית. לרמב"ן בסוף דבריו תפילה מהתורה רק בעת צרה.

בפנימיות, הדעות השונות מכוונות כנגד ארבע אותיות שם הוי', בדרך זו מלמטה למעלה: דעת הרמב"ן שתפילה דרבנן - כנגד **מלכות**, ה אחרונה של שם. מלכות שייכת לתורה שבעל פה (דרבנן). "מלכות פה תורה שבעל פה קרינא לה". בכלל, עצם התפילה שייכת למלכות, בחינת דוד מלך ישראל חי וקים שאמר "ואני תפלה" והוא "נעים זמירות ישראל" מחבר תהלים. בהיותו "בר נפלא", דוד מתפלל תמיד על עצם החיים (ורק על ידי זה הוא "חי וקים"), מתוך **שפלות** ("והייתי שפל בעיני"), פנימיות המלכות. מלכות היא האשה בכל מקום, וכן הדיון למעשה על גדר חיוב התפילה הוא בהקשר לתפלת נשים, ולשיטת הרמב"ן (מלכות) נשים חייבות בתפילה כאנשים.

הקשר של המלכות ל"רחמי" הוא כפול: המלכות עצמה היא בחינת רחמנות, ומצד שני היחוד הנעשה בתפילה הוא שפלות-רחמים - שפלות היינו תחושת האדם המתפלל, בחינת מלכות, והרחמים הוא הרגשת רחמי ה' העצומים תוך כדי התפילה (וזה עיקר עבודת בעל התשובה, תשובה תתאה, תשובה תתאה). דעת הרמב"ן הנוספת שיש מצוה דאורייתא של תפילה בעת צרה - כנגד **ו** שבשם, כללות המדות, פרצוף זעיר אנפין, ובמיוחד ספירת ה**תפארת** העיקרית. תפארת היא מדת יעקב אבינו, "הקל קול יעקב" (ישראל כחם בפייהם לעומת עשו שחי על חרב) בתפילה לה, "עת

צרה היא ליעקב וממנה ישע", ופנימיות התפארת היא מדת ה**רחמים** (תפילה היא "רחמי" כנ"ל). יעקב הוא עמוד התורה, וכן כאן התפילה הופכת להיות דאורייתא. "שעת צלותא שעת קרבא", וכמו שבמלחמה יש מצוה לזעוק בחוצרות כך בכל עת צרה - מתאים לז"א שהוא מקום הדינים והמלחמה.

דעת הרמב"ם שמצוה מהתורה להתפלל בכל יום - כנגד **בינה**, מוחין דאמא, ה עילאה שבשם (כנודע שדרגת הרמב"ם בכלל כנגד בינה). המצוה להתפלל בכל יום (שהתחבטו למצוא לזה מקור) היא מפני שבדרגה זו האדם כאילו נולד מחדש בכל יום מרחם האם (אמא-בינה), "חדשים לבקרים", כמו אדם הראשון ביום הבראו (בראש השנה, "זה היום תחילת מעשיך"), ובכל יום יש בהירות חדשה של המוחין. אמנם זמני התפילה ומטבע התפילה הם דרבנן: דרבנן היינו מלכות, ה תתאה כנ"ל, והקשר בין עיקר התפילה דאורייתא לפרטי התפילה דרבנן הוא בסוד "הא בהא תליא [הא תתאה בהא עילאה]", "כאמה בתה". בינה היינו סוד בית המקדש, וכן כאן בגדר המצוה דאורייתא יש מצוה של "עבדהו במקדשו".

בינה עצמה מתחלקת לבינה (אמא עילאה) ותבונה, ויש לומר שזהו ההבדל בין תפלת שבת ויו"ט לתפלת חול, כנ"ל שבשבת עיקר התפילה הוא הדבקות. לעיל הובאו דברי הרמב"ן ש"מקרא קדש" בשבת ויו"ט פירושו (גם) תפילה בצבור, והנה בד"כ מבואר בקבלה ששבת היא קדש עצמו (שבת קדש), חכמה, ו"מקרא קדש" היינו יו"ט, בינה, שהקדש-החכמה קרוא לבינה (ולכן ביו"ט יש מצות שמחה, השייכת לבינה, ובשבת מצות כבוד וענג, בחינת בטול השייך לחכמה), אך באמת גם בשבת יש בחינה של מקרא קדש (וכמו שכתוב "ביום שמחתכם

וידועים דברי מורנו הבעש"ט שמה ששם שמים שגור בפי כל, לומר "בעזרת ה'" ו"ברוך ה'" וכיו"ב, מורה ש"יהודי פשוט קשור עם פשיטות העצמות"^מ, ועושה זאת מתוך הטבע היהודי (ב'מודעות טבעית'). אם כן, מצות תפלה דאורייתא, שכנגד חכמה, מתקרבת לתפלה הנובעת באופן טבעי, ועליה נאמר "הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו"^מ (ומבואר^מ שמצות התפלה 'שואפת' להיות מצוה תמידית: שש המצוות התמידיות הן כנגד ששת הצדדים המקיפים את האדם והתפלה היא האדם עצמו שבאמצע). דרגה זו היא כבר כנגד **הכתה**, קוצו של י' בשם הוי', מעל טעם ודעת. ולסיכום:

קוצו של י' "הלואי ויתפלל אדם כל היום כולו"

י' רס"ג, תפלה דאורייתא

ה' רמב"ם, עיקר תפלה דאורייתא

ו' רמב"ן, תפלה דאורייתא בעת צרה

ה' רמב"ן, תפלה דרבנן

אלו השבתות^מ, התכללות השמחה במקום הבטול) - ומצד זה יש חיוב מיוחד של תפלה בשבת.

הרמב"ן הקשה על הרמב"ם, אם תפילה מדאורייתא בכל יום כיצד רב יהודה היה מתפלל פעם בשלושים יום (כשסיים את תלמודו), ותייך בספר לב שמח שהרמב"ם כבר פסק שמי שתורתו אומנתו אינו פוסק לתפילה "שמצות תלמוד תורה גדולה ממצות תפלה"^מ.

ובפנימיות, תורה היא בחכמה ("אורייתא מחכמה נפקת") ותפלה בבינה ולכן ערך התורה גדול מערך התפלה (אע"פ ששתייהן מן התורה). דעת רס"ג שתפלה דאורייתא - כנגד י'

שבשם, **חכמה**, מוחין דאבא. תורה שבכתב (דאורייתא) שייכת לחכמה ("אורייתא מחכמה נפקת"). אמנם תורה ותפלה מקבילים בפשטות לחכמה ובינה (כנ"ל בדעת הרמב"ם) אלא שכאן התפלה-בינה עולה ומתייחדת עם התורה-חכמה, יחוד י-ה, אבא ואמא עילאין "תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין" (ומיוחד או"א עילאין נולדות נשמות חדשות, נשמות של גאולה). בדעת הרמב"ם הוסבר שיש מעלה לתורה על התפלה אבל בדעה זו אין 'תחרות' ביניהם וממילא לא קשה כלל מה שתלמיד חכם שתורתו אומנתו פטור מתפלה. אמנם "זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד"^מ אבל בדרגה גבוהה זו אין תחושה של האחד על השני, אלא יש הפריה הדדית עד שהתורה נחשבת תפלה והתפלה נחשבת תורה.

והנה כולם מודים שמדאורייתא אין נוסח לתפלה ויוצא ידי חובה בבקשה כלשהי. יותר מזה, כיון ששם שמים שגור בפי כל ודאי שכל יהודי מקיים את עיקר המצוה דאורייתא^מ,

מא ספרי פרשת בהעלותך פסיקא עז.

מב הלכות תפלה פ"ו ה"ח.

מג שבת, א.

מד כמ"ש ר"י פערלא: "דודאי אי אפשר לכל אחד מישראל

שלא יחא שם שמים שגור על שפתיו לומר יעזרני ה' או וישעני ה' וכל כיו"ב בכל יום ויום על כל פנים פעם אחת. וזמנין כמה פעמים ביום. ואם כן כבר יצא בזה ידי חובת תפלה מה"ת".

מה ראה הוספות לכתר שם טוב (קה"ת) אותיות קנד-קנה. ובספרנו אור ישראל ח"א עמ' פט וש"נ.

מו ברכות כא, א.

מז ראה בספר 'לחיות במרחב אלוקי'.

דבר יום ביומו פרשת ואתחנן

פרשת ואתחנן יום ראשון – תורה ותפלה

"וְאַתְּחַנֵּן אֶל הוִי' בְּעֵת הַהוּא לְאֹמֹר" – הפסוק הזה שוה בגימטריא לפסוק הפותח את עשרת הדברות בפרשת יתרו **"וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר"**. אכן, בהמשך פרשת ואתחנן כתובים עשרת הדברות, ומתאים שהפסוק הפותח את הפרשה זהה לכותרת של עשרת הדברות.

הנושא המובהק של הפסוק "ואתחנן אל ה'" הוא התפלה (**ואתחנן = תפלה**), ועליה דרשו חז"ל את הפסוק במשלי **"תְּחַנְּנִים יְדַבֵּר קִשׁ" – תפלת רש המבקש מתנת חנם כעני בפתח (ואתחנן מלשון חנם), "תפלה לעני כי יעטף"**.

אמנם הפסוק השלם הוא **"תְּחַנְּנִים יְדַבֵּר קִשׁ וְעֶשֶׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת"**. תפלת משה בלשון תחנונים היא תפלת העני, אבל יש **"תְּפִלָּה לְמִשְׁהָ אִישׁ הָאֱלֹהִים"** שהיא בבחינת תפלת עשיר הדורש ותובע שיתנו לו – **"איש האלהים"**, איש המושל ומצוה על אלקים, **"צדיק גזור והקב"ה מקיים"**.

כאמור, ממד התפלה של משה אצלנו הוא תפלת עני, אבל מתברר שהתפלה הזו מחוברת לממד ה**תורה** של משה שהתמצית שלה הוא בעשרת הדברות. בכח התורה, התפלה של משה הופכת לתפלת עשיר הדורש ותובע גאולה שלמה, כדברי חז"ל שתפלת משה היא **"מדינה פלונית שהיא חרבה והיא שלך גזור שאבנה אותה"**.

[שעשועים יום יום]

יום שני – גוי גדול

"כִּי מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו..." ומי גוי גדול אֲשֶׁר לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צְדִיקִים". עם ישראל מכונה כאן גוי גדול. במקום אחר אנו מכונים גוי קדוש – "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". ובמקום אחר אנו מכונים גוי אחד – "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

גוי גדול שייך לאברהם אבינו שנאמר לו **"ואעשך לגוי גדול"** (בהמשך למצוה הראשונה **"לך לך"**), וזו ההופעה הראשונה של **"גוי גדול"** בתורה, ונקרא גם **"האדם הגדול בענקים"**. מדת הגדולה היא מדת החסד המיוחדת לאברהם אבינו, **"חסד לאברהם"**.

גוי קדוש שייך ליצחק אבינו. קדושה היא מדרגה נבדלת, כמו יצחק הקדוש מרחם ונבדל מהעולם (**"אשר קדש ידיד מבטן"**). לפני **"ממלכת כהנים וגוי קדוש"** נאמר **"והייתם לי סגלה מכל העמים"**, **עם סגלה** (ביטוי שמופיע בהמשך הפרשה שלנו) = **יצחק**.

גוי אחד שייך ליעקב אבינו. ביעקב נשלם זרע ישראל וכל צאצאיו הופכים ל**"גוי אחד בארץ"**. לא לחנם, אומרים בני יעקב לאביהם **"שמע ישראל [יעקב אבינו] ה' אלהינו ה' אחד"**. אחד רומז ליעקב (**א**) ו-**חד** בניו (**ח** בני רחל ולאה ו-**ד** בני בלהה וזלפה). **"ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ"**³ אומרים בתפלת מנחה של שבת **"ש'הגיבור' שלה הוא יעקב אבינו, יעקב ובניו ינוחו בו"**.

א הפסוק "ממלכת כהנים וגוי קדוש" הוא חבור אברהם ויצחק, על אברהם נאמר "אתה כהן לעולם" (והוא גם מלך, "עמק המלך"), וגוי קדוש הוא יצחק כנ"ל.

ב יש בתנ"ך ג פעמים "גוי אחד", ג"פ אחד = הוי' אחד. גוי אחד בהקאת אותיות = 91 = אחד במשולש! א פעמים ח פעמים ד = גוי אחד = לב, "לב ישראל חי".

יום רביעי – זכור ושמור

"שְׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ", כך נאמר אצלנו. ואילו בפרשת יתרו נאמר "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ". על זה אמרו חז"ל "זכור ושמור בדבור אחד נאמרו".

אנו רגילים שלזכור פירושו לזכור את העבה, אבל "זכור את יום השבת" פירושו לזכור את העתיד, לזכור מיום ראשון את השבת המתקרבת ובה. וכך אמר רבי נחמן מברסלב שהאדם צריך מיד בקומו בבוקר לזכור את העולם הבא, זכירת העתיד של "יום שכולו שבת".

ומהו "שמור"? אפשר לפרש שהכוונה לשמור את השבת, לא לעשות בה מלאכה וכו'. אבל יש ל"שמור" גם משמעות של זכירה. כך נאמר על יעקב אבינו בהקשר לחלומות של יוסף הצדיק "ואביו שמר את הדבר" - ומפרש רש"י "היה ממתין ומצפה מתי יבוא". אם כן, "שמור את יום השבת" פירושו להמתין ולצפות לשבת.

בספר הזוהר כתוב ש"זכור" הוא בחינת האישי-הזכר ו"שמור" הוא בחינת האשה-הנקבה. אם כן, "זכור" הוא כח האיש לזכור את השבת הבאה, אבל "שמור" הוא כח האשה להמתין ולצפות לשבת, לא רק לזכור אלא הרבה יותר מזה.

יום חמישי – חלב ודבש

"וְשָׁמַעַתָּה יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר יִצְחָק לְךָ וְאֲשֶׁר תִּרְבֶּנּוּ מְאֹד כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ אֲרָץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ". הפסוק הבא (הפותח את "שישי") הוא "שָׁמַעַתָּה יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד". ארץ ישראל, ארץ זבת חלב ודבש, היא המסוגלת לקבל את הגילוי של "ה' אחד". ולעתיד לבוא "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות" ובכל מקום תורגש אחדות

שלשה אלו רמוזים כבר במלה **גוי**. ה-ג של גוי היא תחילת המלה גדול. ה-ו רומזת למלה קדוש (ה-ו הופכת את **הקדוש** העצמי ל**קדוש** המתגלה בתוך העולם). והאות י בצורתה היא יחידה ובלתי מתחלקת, ולכן רומזת על האחדות, "גוי אחד".¹

[מבחר שיעורי התבוננות יא, עמ' 103]

יום שלישי – התורה קולטת

"אִזּוּ יִבְדִּיל מִשֶּׁה שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מְזֻרְחָה שְׁמֹשׁ. לָנֶס שְׁמָה רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת רֵעֵהוּ בְּבִלְי דַעַת...". משה רבינו מבדיל ערי מקלט, ומיד לאחר מכן נאמר "וזאת התורה אֲשֶׁר שָׁם מִשֶּׁה לְפָנַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". מסמיכות הפסוקים, עם וא"ו החיבור ("וזאת התורה"), דרשו חז"ל שיש צד שוה בין ערי המקלט ללימוד התורה: דברי תורה קולטים ממלאך המות (גמרא מכות י, א).

בפנימיות, שלש ערי המקלט שהבדיל משה הן כנגד שלשת העולמות התחתונים, עולם העשייה התחתון, עולם היצירה שמעליו ועולם הבריאה העליון. אך מעל העולמות הללו נמצא עולם האצילות, שאין בו מודעות נפרדת והכל אלוקי (אצל ה'). בלימוד התורה, האדם עולה לעולם האצילות שכולו טוב ואז מלאך המוות לא שולט בו. בעולמות התחתונים, ההצלה היא מגואל הדם בלבד, אבל את מלאך המוות לא ניתן לעצור.... אך בעולם האצילות המוות עצמו נעצר.

[לחיות עם הזמן]

ג שלשת הביטויים יחד, גוי גדול, וגוי קדוש (כתוב רק פעם אחת בתנ"ך, ב-ו החיבור, מתאים להיות יצחק "בנך יחידך", בחינת יחיד) גוי אחד = 529 = חיה-חדוה ברבוע (גוי = חוה, ותיקונה של חוה הוא חיה על ידי תוספת ד לחוה להיות חדוה. הוי' אחד אותיות היא חדוה). האמ"ת = 49 = 7 ברבוע. אמ"ת וגוי קדוש = גוי = יצחק במ"ק.

ה'. אחרי "שמע ישראל" את המלים "בְּרוּךְ שֵׁם
 כְּבוֹד מְלֻכוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד" - כאן רמוז **העד**
 השני (עַד ראשון וְעַד שני). בגימטריא, **עד ועד**
 עולים יחד "**הוי אֱלֹהֵינו הוי**" - שמות ה'
 בפסוק שעליו אנו מעידים.

שני העדים רמוזים בפסוק "בְּטַחוּ בַּה' עַדִּי
עד פי בַּיָּה ה' צור עוֹלָמִים", ופירשו חז"ל שה'
 ברא (צָר) את שני העולמות (עולמים), העולם
 הזה והעולם הבא. העולם הזה דומה ללילה
 והעולם הבא דומה ליום, ולכן קריאת שמע
 בערב ובבוקר היא עדות בעולם הזה ובעולם
 הבא, "עדי עד".

לפי הקבלה, העליה של שישי היא כנגד
 ספירת היסוד. העדות היא תכונה של ספירת
 היסוד שהפנימיות שלה היא מדת האמת, וכן
 מכונה היסוד "עַד אמת".^ד

[עמודיה שבעה]

פרשת ואתחנן יום שבת – סגולת (בת) ישראל

ב'שביעי' של ואתחנן מדובר על כיבוש
 שבעת עמי כנען (ומודגש המספר שבע, "שִׁבְעָה
 גוֹיִם"). בהקשר זה יש מצוות הנהגות כלפי כל
 אומות העולם, כמו "וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בְּתָדָא לֹא
 תִתֵּן לְבָנֶיךָ וּבָתֶּיךָ לִבְנֵיהֶם - איסור נישואי
 תערובת.

נשים לב שהדגש בפסוק הוא על האשה,
 "בתך לא תתן... ובתו לא תקח". אכן, מפסוקים
 אלו למדו חז"ל שהיחוס היהודי נקבע אחרי
 האם, ואם יהודי מתחתן עם גויה אזי הבן
 שנוולד לה ממנו אינו נקרא בנו של האב היהודי

ד לפני כן קראנו בפרשת ואתחנן את עשרת הדברות,
 והדבר התשיעי הוא "לא תענה ברעך עד שוא" (ובפרשת
 יתרו "עד שקר"). לפי הפשט, בהקבלת עשרת הדברות לפי
 הספירות, הדבר התשיעי הוא כנגד היסוד.

והנה כמה רמזים בביטוי "ארץ זבת חלב
 ודבש" לסוד ה"אחד":

"ארץ זבת חלב ודבש" נוטריקון **אחד**.

ב"ארץ זבת חלב ודבש" יש **אחד** אותיות,
 בחלוקה הבאה: האות הראשונה היא **א**. אחר
 כך **ח** אותיות המסתיימות בסוף המלה **חלב**.
 ולבסוף **ד** אותיות המסתיימות בסוף המלה
דבש.

נחשב את חלק המילוי של האותיות: **אלף**
יש צדי זין בית תיו חית למד בית ואו דלת
בית שין - יש כאן 26 אותיות (פעמיים **אחד**)
 שעולות **אחד פעמים אור**.

ורמז לסמיכות הפסוקים: נחשב בדילוג
 אותיות "**ארץ זבת חלב ודבש שמע ישראל**
 -הוה אלהינו -הוה אחד" = **זבת חלב ודבש**.

ואחרון חביב: "**זבת חלב ודבש**" סופי תבות
שבת, השבת בממד הזמן היא כמו ארץ ישראל
 בממד המקום. והנה **שבת** ועוד **שמע ישראל**
הוי אלהינו הוי אחד = 1820, המספר החשוב
 של הופעות שמות הוי' בתורה, **סוד פעמים הוי'**
 ("סוד הוי' ליראיו"), כאשר רק המלה **שבת** היא
 ה"הלו' של הוי'.

[מאמר ארך אפים בספר שערי אהבה ורצון]

יום שישי – שני עדים

"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", זהו אולי
 הפסוק הידוע ביותר בתורה. פסוק אותו אומר
 כל יהודי פעמיים ביום, ערב ובקר.

האות **ע** במלה **שְׁמַע** והאות **ד** במלה
אֶחָד כתובות בספר התורה כאותיות גדולות
 ('רבתני'), והן מצטרפות יחד למלה **עַד**, רמז לכך
 שבקריאת שמע אנחנו מעידים על יחוד ה', כמו
 שנאמר "אִתְּם עַדִּי נָאִם ה'".

אבל לעדות צריך שני עדים, היכן נמצא העד
 השני? ראשית, אמירת שמע ישראל פעמיים
 ביום היא כשני עדים. ועוד, חכמים קבעו לומר

לפי הקבלה, העליה של שביעי היא כנגד ספירת המלכות, ולכן מתאים ללמוד כאן על מעלת האשה המכוונת כנגד ספירת המלכות.
[עמודיה שבעה]

היתה נשמה מ"עלמא דנוקבא". "לעם סגלה" = רחל, רחל אמנו היא עיקר בחינת הנוקבא, מלכות, כנסת ישראל. אם נחבר סגלה (כמו שכתוב בפרשת יתרו) "והייתם לי סגלה מכל העמים" ועוד עם סגלה נקבל אשה. המלה סגלה היא בסוד סג-לה - שם סג שייך לבינה, אמא, ו'לה' רומז למלכות, הבת ("כאמה בתה").

אלא בנה של האם הגויה (קידושין סח, ב).
האם-האשה היהודיה היא הקובעת את הזהות היסודית שלנו. בהמשך כתוב "כִּי עִם קְדוּשַׁת אֶתָּה לֵה' אֱלֹהֶיךָ בְּךָ בָּחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סְגָלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה" - הסגולה הזו של עם סגולה עוברת דוקא דרך האשה¹.

ה עם סגלה = יצחק (כ"ל ב'שני'), ומבואר שליצחק

מענות ותשובות

שאלה:

לאנשים אחרים את חייבת להיות רגישה
לנשמה של המטופל/ת ולהיות מסוגלת לתת
לו/ה עצה במישור הנפשי-רוחני גם כן.
לשם כך, יהיה ראוי ביותר להקדיש את
עצמך ללימודי עומק של פסיכולוגיה מבוססת
על חסידות - 'תורת הנפש' (לימודים שודאי
יכולים להיות לפני, וכהכנה לחתונה). ב'בית
הספר לתורת הנפש' שלנו יש תכנית לימודים
באנגלית שתתאים לך מאוד.

שאלה:

בשיחה עם הרב לאחרונה, הרב דיבר
איתי על עניין "יגעת ומצאת תאמין".
שאלתי היא, האם צריך להתעכב על
כל פרט, כדוגמת דקדוק וכדו', או שיש
להמשיך הלאה, ומהו הגבול?

תשובה:

צריך לעבוד את השי"ת כמו שאמר
הבעש"ט, במדת "זריזות במתינות". להתקדם
תמיד - בזריזות, תוך כדי שמת לב - מתינות -
לדקדוקי מצוה כו'.

שאלה:

אני רגיל מהבית להקפיד שלא לסמוך על
העירוב של העיר ולא לטלטל בשבת. כיוון
שאשתי כן מטלטלת אז אנחנו מסתדרים
בשבת עם עגלת תינוק. היום, אחרי שב"ה
כבר יש לנו שני ילדים, זה נהיה מאמץ
יותר גדול עבור אשתי, ובכל זאת היא
מקבלת את זה בשמחה ואין לה בעיה עם
זה שהיא זאת שמטלטלת. השאלה שלי

ידוע לי שהרבי התנגד באופן כללי
שצעירים דתיים ילכו ללמוד בקולג'/
אוניברסיטה, מאידך שמעתי על כמה
מקרים יוצאי דופן בהם הרבי כן התיר.
מאז ומתמיד רציתי להרחיב את השכלתי
באחד מהשדות הרפואיים, כדי שאוכל
לעזור לאחרים. בנוסף אני מרגישה
שלימודים אקדמאיים מאוד טובים עבורי
כרגע נפשית ושכלית. גם ההורים שלי
מאוד תומכים בכך שארוש השכלה
שכזו. תמיד חשבתי שאוכל לעשות זאת
אחרי שאתחתן ואקים בית, אבל כרגע
אני לא יודעת מתי זה יקרה.
שאלתי היא, האם לימוד במוסד אקדמאי
לבנות דתיות בלבד משנה את התמונה,
האם במקרה כזה אוכל ללמוד
במסגרת אקדמאית?

תשובה:

ודאי שלימוד במוסד דתי המיועד לבנות
בלבד, משנה את התמונה (בהנחה שהתוכן,
הניסויים הרפואיים וכו' נעשים בהתאם
להדרכה הלכתית). בכל זאת, לפי תקדים שאני
מכיר אצל הרבי במקרה דומה, מומלץ מאוד
קודם להתחתן ולהקים בית יהודי-חסיד, ואז
להרשם ללימודים בתחום העניין שלך. אז קודם
כל אני מברך אותך שתמצאי את זיווגך האמתי
בקרב ממש.

כפי שאת בטח יודעת, גוף, נפש ונשמה
קשורים זה בזה, כך שלא משנה איזה תחום
רפואי הכי מעניין אותך, בכדי לעזור באמת

מסוימות כמו ברכות ותפילות, במיוחד קשה לי עם תפילת מנחה ש'נופלת' ממשי בשיא העומס של היום (נראה שה' רוצה שזה יהיה דווקא באמצע כל העניינים), כך שיצא כבר כמה פעמים שפספסתי תפילת מנחה.

אני מרגיש שזה מאוד קשור לפניות נפשיות וישוב הדעת, שפעמים רבות בתוך עומס הפעילות ממש אין לי.

אשמח לעצת הרב, איך להתחזק בנושא.

תשובה:

ח"ו לוותר על ברכות ותפלת מנחה! כפי שכתבת, כל ענין תפלת מנחה הוא להפסיק באמצע העבודה בכדי לחדש את הקשר עם ה' (ומשום כך היא היקרה מכל התפלות), וכן לענין ברכות (ועוד בנוגע לברכות הנהנין, חז"ל אומרים שכל הנהנה מן העוה"ז בלי ברכה - הרי הוא גזלן [וממילא אי אפשר להעסיק אותו כעובד הציבור]).

העצה היא פשוטה - להרגע! לא כל העולם עומד עליך ולא כל דבר שאתה עושה הוא בגדר פיקוח נפש.

התיקון - כל יום ללמוד לפחות הלכה אחת מהלכות שבת - בכדי להכניס הארה של שבת (מנוחה) לימות החול. (שבת היא בת הזוג של עם ישראל, מה שמייחד אותנו מאומות העולם. העבודה של כל יהודי, בפרט בן תורה שנמשל לשבת - ועל כל התלמידים והפעילים שלנו להיות בני תורה - היא להיות 'נשוי' לשבת, להכניס את ההארה של שבת לימות החול).

שאלה:

במסגרת לימודי פסיכולוגיה, אני עוסקת בנושא התפתחות האדם בתיאוריות פסיכולוגיות, החל מתפיסת האדם הבוגר

היא, האם זה באמת נכון שאני אמשך לנהוג כך למרות שזה על חשבון מאמץ של אשתי?

תשובה:

אם כל החסידים ויראי ה' סומכים על העירוב, אז גם אתה יכול לסמוך עליו (בכדי להקל על אשתי).

שאלה:

הבת הקטנה שלי מפחדת ממים. מה ניתן לעשות?

תשובה:

כדאי שהיא תברך את הברכה על ראית הים הגדול. ניתן גם לטייל לטבריה ולשבת על שפת הכנרת ולספר שם סיפורי צדיקים.

שאלה:

בשעה טובה אני מתחתן בקרוב, ורצינו לדעת באילו דברים נכון להשקיע בתחילת בניינו של בית יהודי?

תשובה:

כשבונים בית חדש צריך שהיסוד יהיה בריא, ועל כן חשוב מאד שיהיה רב (או שיטה מוגדרת - כגון חב"ד) המקובל (לכתחילה) על שני בני הזוג בתור פוסק הלכה, וכן (ועוד יותר חשוב) חשוב שיהיה רב משפיע ברוחניות, ששני בני הזוג רואים בו דמות שכדאי להתיעץ איתה ולקבל ממנה השראה בכל דרכי החיים.

שאלה:

לאחרונה, עקב העומס בעסקנות ציבורית המוטלת עליי, אני מרגיש רפיון במצוות

איזו תלות. ואילו מוחין דאבא היינו איך שהאבא רוצה לכתחילה, שלא תשאר תלות כלל).

חוץ מתלות בהורים ישנם עוד מעגלים של תלות, תלות במשפחה הקרובה, תלות בקהילה, תלות במדינה בה גרים והם יוצרים סדר של י-ה-ו-ה. עצמאות גמורה, ללא שום תלות באחרים חוץ מאשר תלות בהש"ת היא סוד הכתר - קוצו של י' (שנקרא "עצמי"), תלות בהורים - ; תלות במשפחה הקרובה - ה; תלות בקהילה - ו; תלות במדינה - ה, וד"ל.

כדי לאזן את היחס הנכון כלפי ההורים, התורה צותה (בעשרת הדברות) על מצות "כבד את אביך ואת אמך וגו'". ככלל, יש לחלק את התפתחות האדם לשלשה שלבים שהם כנגד 'עיבור-יניקה-מוחין'. תלות גמורה, תלות דקטנות ועצמאות.

תלות (גמורה), היינו בחינת מקבל (גמור), מוחין דעיבור. תלות דקטנות (בחינה של ילד לפני גיל התבגרות), מוחין דיניקה. ואילו עצמאות, היינו להיות משפיע (יהודי הוא משפיע בעצם, כלומר שהוא אמור להיות 'עצמי' ועצמאי מכל תלות באחר), מוחין דגדלות.

מצות כיבוד הורים הופכת את הבן והבת ממקבל (מההורים) למשפיע (מעניק) להורים, בסוד אור חוזר (כל אור חוזר, חוזר לקדמותו ממש, מעל לנקודת המוצא של האור הישר. זאת אומרת, למעלה מהמקום שממנו ההורים העניקו לו). כדי להבין לעומק את המשמעות של מצות כיבוד הורים - מפתח גדול לבריאות הנפש והתבגרות הנפש - מומלץ לקרוא את הספר 'כיבוד הורים'.

[את ספרי וניגוני הרב גינזבורג ניתן להשיג בחנות האתר erots/li.gro.iminp].

כעצמאי ובלתי תלוי, ועד לתפיסתו כ'על אדם' בעל תלות בוגרת. בעצם, במשך הזמן השתנתה התפיסה את האדם הבוגר כבלתי תלוי בהוריו כלל, לכך שהאדם הבוגר הוא אכן עצמאי ומובחן מהוריו, אבל מפתח ומקיים עמם קשר של תלות בוגרת.

אני מחפשת את ההגדרה הנכונה לפי תורת הנפש היהודית ליחס הנכון של תלות-עצמאות מול ההורים ומול הקב"ה. האם האדם הבוגר הוא תלוי/עצמאי/גם וגם? האם לחסידות יש הגדרה מחודשת למציאות הזו?

מענה:

לפי התורה ישנם שני מצבי בגרות - בגרות של מוחין דאמא (ככלל, מגיל בר/בת מצוה עד גיל 20) ובגרות של מוחין דאבא (ככלל, מגיל 20). להרבה ילדים גדולים, גם נשואים ובעלי משפחה, יש עדיין תלות כלכלית בהורים (בעיקר תלות באבא, בדרך כלל תלות של הבן באב), וכן תלות רגשית וצורך בעזרה בטיפול בילדים וכו' (בעיקר תלות באמא, בדרך כלל תלות של הבת באם).

טבעו של האב לשאוף שהבן יהיה עצמאי ולא זקוק לעזרה כלכלית ממנו, אך האמא מצדה שמחה תמיד כאשר הילד זקוק לעזרתה ותמיכתה (כאשר היא מסוגלת להעניק את עזרתה). נמצא שכאשר הילד עדיין במצב נפשי של מוחין דאמא הוא אמנם בוגר אך עדיין תלוי בהורים במדת מה, משא"כ מי שזוכה למוחין דאבא, הוא עצמאי לגמרי. (מוחין דאמא היינו איך שהאמא רוצה לכתחילה, שכן תשאר

סיפור חסידי רבי הלל מפאריטש

ר' הלל היה ידוע בהיותו "עובד" עצום בתפלה והשתפכות הנפש לעילא ולעילא, אולי ה"עובד" הכי גדול בין כל החסידים לדורותיהם, ובנוסף גם היה "משכיל" מופלא בהבנת וביאור מאמרי חסידות. ולמרות כל זאת אמר עליו פעם הרבי הצמח צדק ש"צדיק במעשה כמו רבי הלל מפאריטש לא היה בעולם הזה שלוש מאות שנה". זה ווארט מיוחד במינו ותואר מיוחד במינו – "צדיק במעשה", ודי מדהים לחשוב רגע ולהבין שכמובן שלש מאות שנה לפני ר' הלל זו תקופה שכוללת גם את האריז"ל, הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן... כלומר, יש כנראה דרגות שונות של צדיקים, סוגים של צדיקים, ובעניין הזה של "צדיק במעשה" היה ר' הלל חידוש יחיד ומיוחד מזה דורות רבים.

אנחנו מתייחסים בנפש לשלש קומות: מוטבע, מורגש ומושכל, שהם המעשה, הרגש והשכל. ולמרות שר' הלל היה מיוחד בשכל, ועוד יותר מיוחד בלב, לפי הצמח צדק יוצא שהכי מיוחד אצלו זה המעשה – "המעשה הוא העיקר". יש המון סיפורים על ר' הלל בהקשר הזה, נספר כמה מהם: ר' הלל היה נוהג בכל מיני מנהגים וקבלות שקיבל על עצמו, ולגודל מעלתו המנהגים האלו לא הפריעו כלל להתקשרות שלו לאדמו"רים אלא להיפך, חיזקו אותה. למשל, ר' הלל נהג כל ימיו שלא להשתמש כלל בבגדים העשויים מצמר, מחשש שעטנז. הוא נזהר אפילו שלא לשבת על כסא או ספה המרופדים בריפוד מצמר. פעם אחת הוא נכנס ליחידות אצל הרבי הצמח צדק, והיה לרבי עניין רציני לדבר איתו. בדרך כלל ביחידות הרבי יושב והחסידי עומד, אבל כשמדובר שמישהו נכבד או בעניין ארוך, קורה שהרבי מזמין את החסיד לשבת. ובכן, ר' הלל שהיה כבר זקן ומחשבי החסידים נכנס לרבי, והרבי אמר לו

רבי הלל הלוי מפאריטש נולד בעיירה חומץ בשנת תקנ"ה, לאביו רבי מאיר שהיה מחסידי טשרנוביל. כבר בילדותו הוא היה בקי בש"ס ופוסקים, למד ספרי קבלה והתפלל ע"פ כוונות האריז"ל, ולא פלא שנהגו לכנותו בשם "העילוי מחומץ". כאשר הגיע לידיו ספר התניא הפך לחסיד חב"ד, אך למרות מאמציו לא זכה לראות את פני האדמו"ר הזקן. בשנת תקע"ח נשלח ע"י האדמו"ר האמצעי לעשרות הישובים החקלאיים שהקים הרבי במחוז חרסון "לקבץ גשמיות ולזרוע רוחניות", וכך הפך רבי הלל למורם הרוחני של עשרות אלפי יהודים. הוא הקדיש את חייו להפצת תורה וחסידות ומסר את נפשו על אספקת מזון כשר לחיילים היהודיים שגויסו לצבא הצאר. בשנת ת"ר הפך לרבה של העיירה פאריטש שברוסיה הלבנה, ואח"כ עבר לכהן כרבה של העיר הגדולה בוברויסק הסמוכה. רבי הלל נהג לרשום כל דבר ששמע מרבותיו ולהוסיף ביאורים, וכן הלחין ניגונים חסידיים עמוקים. דברי תורתו כונסו בסדרת ספרי "פלח הרימון", בספר אמרי נועם, ועוד. רבי הלל זכה להאריך ימים ולהסתופף עוד שנים רבות בצל אדמו"ר הצמח-צדק.

בתשעה באב תרכ"ד שהה בעיר ניקולאייבוצ'ה למרות שחש חולשה. היה זה יום חמישי בשבוע, ובמוצאי הצום ביקש שיקחו אותו במהירות לעיר חרסון, מפני שמעולם לא נסע בדרכים בערב שבת אחרי חצות היום. הוא נסע כל הלילה והגיע בצהרי יום שישי לחרסון, שם הסתלק ביום שבת קדש י"א באב, "שבת נחמו" תרכ"ד, ושם מנוחתו כבוד.

המנהג הוא בוודאי אמיתי.

מי שרוצה לדעת מתי מתאים לאדם לאמץ לעצמו מנהגים או הידורים, כאלו שלא מחויב בהם עפ"י שו"ע, צריך ללמוד את הפרקים האחרונים ב"קונטרס העבודה" של הרבי הרש"ב. הרבי שם מקפיד מאד על אלו המאמצים להם מנהגים שלא שייכים להם כלל (בפרט על בחורים מתחילים). צריך מאד להכיר מה שייך למי, ומתי, ולא לקבל על עצמו כל מיני מנהגים שלא שייכים לו. ברור כשמש שאצל ר' הלל, הצדיק הכי גדול במעשה, כל מנהג שלו הוא כמו לבוש, וכל בגד שלו מתאים לו במאה אחוז. מה הראיה לכך? אם אתה איתי בכלל (וזו לא פשוט, נהגו לומר בחב"ד שכדי להיות איתי זה דורש עשרים שנה עבודה מאומצת), וגם איתי לגבי איזה מנהג אתה לוקח לעצמך, ואח"כ גם מקפיד על המנהג שלך במסירות נפש – בוודאי יהיה לך סימן מן השמים, מופת גלוי של סייעתא דשמיא, שיעזור לך לקיים את המנהג שלך.

הסיפור השלישי הוא על מנהג נוסף של ר' הלל, בו מסר את נפשו והתגבר על סכנת נפשות: בכל שבת במנחה נהג ר' הלל להגביה את ספר התורה אחרי הקריאה. כך היה מנהגו כל השנים, ולא ויתר על כך אף פעם. לקראת סוף ימיו הוא חלה בשבר קשה במעיים, ופעם אחת בתוך השבת נפתח לו השבר והוא נעשה חולה מסוכן ר"ל. מיד השכיבו אותו במטה, והביאו מנין לתוך החדר שלו והתפללו שם את כל התפלות בשבת. הגיעה שעת מנחה של שבת, "רעווא דרעווין", והוא בקש שיקרבו אליו את השולחן עליו קראו בתורה. חשבו הנוכחים שאולי הוא לא שומע כל כך טוב את הקריאה, אבל כשהגיעה סוף קריאת התורה קפץ ר' הלל ממיטתו והגביה את הספר כמנהגו בכל שבת. גם בלי זה הוא היה בסכנת נפשות, וכעת היה עלול ליפול, להתעלף, או אפילו למות על המקום ח"ו, וראה זה נס, קיים את ההגבהה ולא קרה לו כלום, וחזר למטתו.

שזו שיחה ארוכה ושישב. אבל הכסא בחדרו של הרבי היה מרופד כי הרבי לא הקפיד על העניין של הריפוד מצמה. מן הסתם היו חסידים שהיו מחליטים שאצל הרבי לא שייך להקפיד על מנהג פרטי שהרבי עצמו לא מחמיר בו, אבל ר' הלל לא היה מוכן לוותר על הדבר. מה עשה? עשה עצמו יושב, באופן שהרבי רואה כאילו הוא יושב מולו, אבל למעשה הוא "ישב" באוויר בכח ממש לא אנושי משך כל היחידות, והיחידות הזו לקחה שעה וחצי...

במקרה אחר כבר נאלץ ר' הלל לשנות ממנהגו. הזכרנו כבר את מנהגו שלא לנסוע בדרכים בערב שבת קדש אחרי חצות היום, כמו כן הוא נהג גם שלא לשלוח מכתבים בדואר בערב שבת. יש למנהג הזה אסמכתא בשו"ע, אבל פעם היה ביום שישי איזה ענין חשוב מאד של הכלל, שהצריך לכתוב מכתב דחוף לרשויות, לממשלה. הרבי הצמח צדק אמר לר' הלל שהוא מוכרח לכתוב את המכתב ולשלוח אותו בדואר עוד היום, והרבי הרי יודע את מנהגו של ר' הלל ובכל זאת אמר לו בפירוש לעשות זאת מיד. ר' הלל הבין שאם הרבי ציווה בפירוש אז אין לו ברירה, ובלב כבד מאד הוא כתב את המכתב ושלשל אותו לתיבת הדואר, נגד מנהגו. בליל שבת, בזמן הסעודה, ישב הרבי הצמח צדק עם בניו ולפתע פרץ בצחוק ואמר להם: אתם חושבים שאני נצחתי אותו? הוא נצח אותי! הדוור שבא לרוקן את התיבה הוציא ממנה את כל המכתבים – חוץ מהמכתב של ר' הלל. את המכתב שלו הדוור פשוט לא ראה והוא נשאר שם, בתיבה...

הסיפור הראשון הוא דוגמה למסירות נפש על מנהג, ולומדים ממנו שלעיתים – אם המנהג הוא אמיתי ו"עצמי" לך לגמרי – יש להתאמץ עליו גם בפני הרבי, וגם לכאורה נגד מה שהרבי אומר. הסיפור השני הוא סיפור של מסירות-נפש ביחד עם סייעתא דשמיא מיוחדת ומופלאה, שמראה כי

בו כלל, והפרט שיש להתבונן בו הוא מה טיבו של כל מנהג, וכאן – מה הענין הכל-כך גדול לעשות הגבהה ברעוא דרעוין? כנראה שזה קשור גם לניצוץ המשיחי שלו, וכ"צדיק במעשה" מסירות הנפש באה לידי ביטוי גם בדברים כאלו.
"לא המדרש עיקר אלא המעשה!"

האם באמת היה ר' הלל חייב לעשות כך, למסור נפש על מנהג שהוא אימץ לעצמו? ר' הלל הרי היה צמוד להלכה לגמרי, ובודאי כאשר קיבל על עצמו את המנהג אמר שהוא "בלי נדר". אך בכל זאת יש לו מנהג שנהג בו כל חייו, והוא מוסר עליו את הנפש. יש בסיפור זה את הכלל והפרט – הכלל, שמוסר את נפשו בשביל מנהג שלא חייב

שידוכי חמישה עשר באב

עם בת גילו; עם בחירת לבו

לפי "מנהג ישראל תורה" מקובלים (בצבורים שונים) שני נוסחים בהזמנה לחתונה - יש כותבים שהחתן מתחתן "עם בת גילו" (- עב"ג), ויש שכותבים "עם בחירת לבו" (- עב"ל). תוכן הנוסחים מהופך: "בת גילו" היא "בת מזלו" - השרש העליון (המכונה בקבלה "מזל") של החתן והכלה משותף, הם שני חצאי נשמה אחת המיועדים זה לזו מששת ימי בראשית, ומציאתם ההדדית היא גילוי מחודש של השרש. לעומת זאת, ב"בחירת לבו" כל אחד מבני הזוג הוא אישיות לעצמו, בעל שורש וטבע עצמי, ולמרות זאת (או בגלל זאת) הם בחרו בבחירתם העצמית להתחתן. שדוך זה הוא חידוש - יצירת קשר חדש, בחירי ולא מחויב, שלא היה קיים קודם כמזל או גורל קבוע. [בלשון החסידות, שדוך "עם בת גילו" הוא "העלם וגילוי" - השדוך רק גילה קשר נעלם שהתקיים בין בני הזוג. בחירת הלב היא "עצם והתפשטות" - התפשטות חדשה מעצמיותם של כל אחד מבני הזוג, המתקרבת לזולתו ויוצרת רגש וקשר חדש כלפיו.] שדוכי יום כפור הם וודאי "שדוך מן השמים" "עם בת גילו" - כשבעליה לשרש הנשמה ניתן למצוא גם את השותף לשרש זה. לכן נראה שט"ו באב הוא יום בחירת הלב - יום של חולין וארציות, בו לא מגיע השדוך "מן השמים" אלא צומח מנטיות הלב שבארץ. ובסגנון אחר: יום כפור הוא יום 'חרדי', יום שדוכי השמים, וט"ו באב הוא יום שדוכי הארץ (הנתפס היום כ"חג האהבה").

לא היו ימים טובים לישראל
כט"ו באב וכיום הכיפורים

מסכת תענית מסיימת: "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים שבהם בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן... וחולות בכרמים. ומה היו אומרות? בחוה, שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך! אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה, 'שקר החן והבל הפי, אשה יראת הוי' היא תתהלל'...". ט"ו באב ויום כפור הם ימי שדוכים בעם ישראל ולכן אין ימים טובים כמותם. כשחז"ל קבעו שני ימים שונים לאותה מטרה, יש להבחין מהו ההבדל ביניהם: על ההבדל בין שדוכי ט"ו באב לשדוכי יום כפור נעמוד מתוך הכרת יום כפור מצד אחר - מכך נשליך על תחום שדוכי היום הזה, ונבין שאופי שדוכי ט"ו באב הוא הקוטב השני והמהופך בתחום השדוכים. ביום כפור מנסים בני האדם להדמות למלאכי רום - העומדים כל היום בתפלה ללא אכילה ושתייה. ביום זה עולה האדם לפסגת השמימיות שלו - שרש נשמתו האלקית, שמעל כל ציוריו הארציים (בהם ניכרים חטאיו ופגמיו כל השנה) - וממלא מהמקום העליון אליו הוא עולה את כל מה שפגם וחסר. חיפוש השדוך ביום כפור נעשה, בפשטות, מתוך העליה לשמים - בהזדהות עם השרש האלקי מסוגל האדם לזהות גם את בן הזוג השייך לשרש נשמתו - זהו "שדוך מן השמים". לפי זה, בט"ו באב יש "שדוך מן הארץ". כיצד ניתן להסביר שדוכים אלו?

ט"ו באב – נשיאת הפכים

המניע לכל חתונה - "עם בת גילוי" או "עם בחירת לבו" - הוא חן אישי עמוק שרואים החתן והכלה זה בזה וזו בזה. זיהוי החן נזכר בתנ"ך בדרך כלל בלשון של "מציאת חן", אך פעמיים (במגילת אסתר) מופיעה לשון של "נשיאת חן". מציאת חן היא גילוי החן האישי שלי בזולת, גילוי דמיון עצמי - המשקף משהו משרש נשמתי - אצל אדם אחר. לעומת זאת, נשיאת חן מבטאת יכולת לשאת ולסבול את חן הזולת, אף שאינו זהה לחן שלי - זו יכולת לאהוב את בן הזוג בשל תכונותיו (המשלימות את תכונותי) ולא בשל הזיהוי העצמי שלי בתוכו. לפי זה, מציאת החן - גילוי שרש משותף, דמיון וזהות שהתקיימו מראש - היא המניע לשדוך שמימי, ואילו נשיאת חן - בחירת הלב המחבב גם תכונות שלא נראות קשורות אלי או מתאימות לי - היא המניע לשדוך הארצי.

ביום כפור מתגלה אחדות שמימית ("כעצם השמים לטהר") בין הנשמות - כשהחטאים נמחקים ומתגלה אחדות הנשמה עם ה' מתגלה גם אחדותה עם בן הזוג (שהרי שלשה שותפים באדם והאחדות עם ה' מתבטאת גם באחדות בני זוג ש"שכינה ביניהם"). לעומת זאת, בארץ יש פרטים שונים ומנוגדים שחיבור ביניהם אינו טבעי ומתבקש, אלא בנוי על חיבת הלב ובקשת

ההשלמה מהשונה והזה. שרש נשיאת החן המאפשרת חיבור בין פרטים שונים והפוכים הוא בכח נשיאת ההפכים האלקי - דווקא ב"שדוך מן הארץ" צריך להתגלות כח נסי של השאת הפכים זה לזה (ועל נישואין אלו נאמר "א-להים מושיב יחידים ביתה"). בעבודת הנפש, במציאת חן רואים התאמה - היסוד לשדוך ברוך, וקל להוציאו לפועל. נשיאת חן היא אמונה בהתאמה - שדוך זה דורש אומץ רב והוא נוצר תוך אמונה על-טבעית הנוצרת באמונה בעצמות ה' כ"נושא הפכים" ומחברם. נשיאת ההפכים בשדוכים שייכת באופן עצמי לט"ו באב: אחד מטעמי השמחה ביום זה הוא היותו "יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה". נישואין בתוך שבט-משפחה תלויים בשרש משותף, בדמיון בין בני הזוג בשל מוצאם (הגשמי והרוחני) המשותף. בט"ו באב החלו נישואין בין שבטים - בין אנשים שענינם, שרשם וזהותם שונה. יום זה מגלה יכולת להתחתן עם השונה והאחר, ומתוך כך לגלות את הרב-גוניות האפשרית בארץ דווקא, באין סוף צירופי הפכים שונים ומגוונים [גם היום ניתן להבחין בין סוגי שדוכים, שבטיים ובין-שבטיים, לפי המפתח של "בת גילוי" ו"בחירת לבו". בדרך כלל, בחוגים ה'חרדיים' שנוהגים לרשום "עם בת גילוי" בהזמנות, מתחתנים בתוך המשפחה וחוג הדעות הקרוב והמצומצם. לעומת זאת, נישואין בין חוגים ועדות (- שבטים) שונים, ניתן למצוא בעיקר

ומתחלף ומתדרדר לפגם הברית (טו **מנחם אב** זקוק ל**יוסף** שומר הברית). לאידך, שדוך המבוסס על מציאת ה'אני' בזולת עלול להפוך לחיפוש עצמי שמתעלם מקשר הלב החי לבן הזוג עצמו - הנישואין יהפכו להתנשאות - "מוצא אני [חיפוש ה'אני' הופך ל]מר ממות את האשה".

לכן, נדרשת התכללות ממדי "בחירת לבו" ו"בת גילו" בשני השדוכים: בט"ו באב לובשים בגדי לבן, הנקיים מגיוון וצבעוניות, כביום כפור (ובנפש נדרשת הצבת יעד תורני משותף גם ב"בחירת לבו" - היעד המשותף הוא המזל הרוחני בו מחוברים בני הזוג, אך זהו מזל מסוג אחר, התלוי בבחירתם האישית - אז נושא האדם אשה "לפי מעשיו"). לאידך, גם ביום כפור נאמר "בחור שא עיניך" - "אסור לאדם לקדש אשה עד שיראנה" ועד שיווצר גם קשר אהבה ארצי בלב בני הזוג (קשר המתיחס למופע הממשי של הזולת בארץ - ולא רק קשר לשרש השמימי, שעלול ליצור ניכור לבן הזוג עצמו בחיי היום יום).

אצל אלו הנוהגים לרשום בהזמנותיהם "עם בחירת לבו".

שמירה על "חג האהבה" - התכללות ט"ו באב ויום כפור

למרות הדגשת ההבדל בין שדוכי ט"ו באב ויום כפור ההתכללות ביניהם הכרחית. כשאין התכללות בין בחירת הלב להתאמה בשרש הנשמה נוצר נזק והתדרדרות - ימי שדוכים הם ימי ברית, והברית זקוקה ל"שמירת הברית". כפי שנרמז, כיום בט"ו באב כמעט לא נותרה משמעות 'חרדית', והוא קיים רק כ"חג אהבה" 'חילוני' ונטול קדושה. לעומתו, יום כפור, נותר כיום הכי 'חרדי', אך הוא מעוקר מכל סממני אהבה ארצית (מחול בכרמים). מצב זה שלילי ומסוכן:

כשהלב פועל לפי גחמות רגעיות, בניתוק משרש נצחי, השדוך לא יחזיק מעמד - "מוצא [בהוה, ולא בשרש הנצחי שבעבר] אני מר ממות את האשה". הקשר הזוגי הופך לזמני

בְּרִיכוֹת בְּחֻשְׁבוֹן מַתְמָטִיקָה בַּפְּרָשָׁת הַשְּׁבוּעַ

אמנם, אם נכפיל (עוד דרך "לייחד" שני מספרים) את הווי' בא־להים, נמצא כי:

$$\text{הווי' פעמים א־להים} = 2236$$

אולם, 2236 הוא פעמיים 1118, רמז לכך שהמצוה היא לייחד את ה' "בשכבך ובקומך" – "פעמיים ביום שמע אומרים" (וכך פסק הרמב"ם ששתי הפעמים בהן אנו קוראים את "שמע" הן מצוה אחת).

חתך הזהב

כשנעמיק יותר בערך הפסוק של "שמע", 1118 וכן במספר 2236 שהוא פעמיים 1118, נגלה שהם קשורים לאחד היסודות המתמטיים החשובים ביותר הידוע בכינויו "חתך הזהב". חתך הזהב נועד לתת ביטוי ליחס הגיאומטרייה המרחבי היפה והנעים ביותר לעין האנושית מבחינה אסתטית. בחתך הזהב משתשמים במקצועות רבים העוסקים ביחסים במרחב והשוואים להגיע לרמה אסתטית גבוהה. למשל, בארכיטקטורה ידוע שתכנון קוי בנין או חדר על פי יחס חתך הזהב גורם לעין הרגשה של נוחות ויציבות. לפי חתך הזהב נקבע גם גודלו של דף ה־A4 בו אנו משתמשים.

מבחינה מתמטית ההגדרה של חתך הזהב נעשית על ידי ההגדרה הבאה. נחלק את הקו AB בנקודה C:

כך שהיחס בין שני המקטעים שיווצרו יענה על המשוואה:

$$\frac{AB}{AC} = \frac{AC}{CB}$$

אם נניח שהמרחק AB שווה ל־1 בנקל למצוא שלמשוואה שכתבנו יש שני פתרונות והם:

יחוד ה'

בפרשתנו, פרשת ואתחנן, אנו מוצאים את הפסוק המרכזי של ספר דברים (ראו בספרנו כלל גדול בתורה), הפסוק המגדיר את אמונת היחוד בה' אחד:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הווי' אֱלֹהֵינוּ הווי' אֶחָד

מובן מהפסוק שיחוד ה' – ה' אחד – תלוי ביחוד של שני השמות בפסוק: הווי' א־להים. כלשון רש"י, "ה' שהוא א־להינו עתה...". כלומר, שהווי' הוא אלקינו. כך גם קראו העם בהר הכרמל פעמיים "הווי' הוא האלקים", ואנו חוזרים על כך במוצאי יום הכיפורים שבע פעמים (ולהעיר שהחזרה פעמיים רומזת לפעמיים בהם מופיעה ביטוי זה בפרשתנו: "אֵתָהּ הָרָאָתָ לְדַעַת כִּי הווי' הוּא הָאֱלֹהִים" וכן, "וַיִּדְעָתָ הַיּוֹם וְהָשַׁבְתָּ אֵל לְבַבְךָ כִּי הווי' הוּא הָאֱלֹהִים").

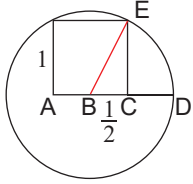
היחוד של הווי' ואלקים הוא גם היחוד של שני הצדדים ההופכיים בקב"ה הנקראים בחסידות סובב כל עלמין וממלא כל עלמין. בתרבות הכללית מתייחסים להם בצמד מושגים קרובים: הטרכנזנטיות של ה' והאימננטיות שלו.

והנה, היחוד שבין שני השמות הווי' ואלקים מופיע בצורה בולטת בפסוק בהקשר המתמטי שלו. הערך של הווי' הוא 26 והערך של א־להים 86, וערך הפסוק כולו "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הווי' אֱלֹהֵינוּ הווי' אֶחָד" הוא 1118, המספר שהוא המכנה המשותף הקטן ביותר של שני המספרים 26 ו־86! המכנה המשותף הנמוך של שני מספרים מבטא את נקודת היחוד והחיבור הבסיסית ביותר ביניהם:

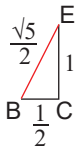
$$\text{הווי' פעמים} = 43 = 1118$$

$$\text{א־להים פעמים} = 13 = 1118$$

את הדרך העתיקה יותר המייצרת על נייר את יחס חתך הזהב. דרך זו מצריכה מחוגה

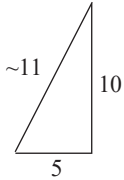

וסרגל בלבד ולכן היא כמעט בוודאות היתה הדרך המקורית בה הוגדר חתך הזהב. נצייר את הקונסטרוקציה הבאה: מה שעשינו

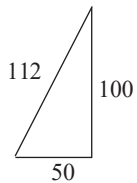
הוא ראשית לצייר רבוע שאורך צלעותיו 1. לאחר מכן חילקנו את הצלע התחתונה לשנים (נקודה B). מ-B מתחנו קו (בהיר יותר) לקודקוד הימני העליון (נקודה E).

נתמקד כעת במשולש BCE - בנקל לראות ש-BC אורכו 1/2 ושכמוכן CE אורכו 1. לפי זה היתר, BE, לפי משפט פיתגורס יהיה: $\frac{\sqrt{5}}{2}$. (עם עוד קצת פיתוח אפשר להוכיח שהמקטע CD שווה לאחד

הפתרונות של המספר ϕ , כמו כן, סכום כל הצלעות של המשולש: 1, 0.5, 1.118 שווה 2.618 (שהוא ϕ^2). והנה, את המשולש ישר-

הזווית BCE אפשר להגדיל על ידי הכפלת כל הצלעות בקבוע. כאשר נכפיל אותם ב-10 נקבל את המשולש ישר הזווית משמאל. נשים לב ששתי הצלעות הבונות את הזווית הישרה ערכן **י ויה**, בעוד היתר ערכו קרוב ל-**יזה** - רמז נפלא לשם הוי'.

אם נכפיל את המשולש המקורי ב-100 נקבל את המשולש ישר הזווית משמאל. והנה, במשולש זה היתר שווה בקרוב 112, והוא

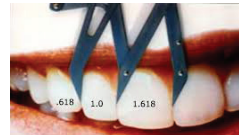
ערך החיבור של שני השמות הוי' **א-להים!** לבסוף, אם נכפיל את המשולש המקורי ב-1000, נקבל את המשולש בעמוד הבא.

$$\frac{1-\sqrt{5}}{2} \text{ וכן } \frac{1+\sqrt{5}}{2}$$

המספר שיוצאים משני הפתרונות האלה הינם מספרים אי-רציונאליים: 1.618 ו-0.618 (בקירוב) שהוא ההופכי של הפתרון הראשון. את המספר הראשון 1.618 מקובל לסמל באות היוונית פּי (פ רפויה) ϕ . עם קצת מחשבה על המשוואה אפשר להיווכח שלמעשה הוא המספר היחיד עבורו יתקיים השוויון:

$$\frac{1}{\phi-1} = \phi$$

חתך זהב אם כן מורה על כך שהיחס שבין שני חלקים של שלם (או שני מרחקים) שווה למספר ϕ . בטבע אנו מוצאים יחס של חתך זהב בכל הקשור לגוף האדם ובדוגמא אפשר לציין את היחסים בין הרוחב של השיניים הקדמיות, ועל כן רופאי שיניים העוסקים בהשתלות או בשחזור לסת משתמשים בכלי מיוחד המאפשר להם לתכנן את מיקום השיניים לפי חתך הזהב.

והנה, הקשר בין "שמע ישראל" ובין חתך הזהב מתחיל להתגלות אם נשים לב שהערך בקירוב של השרש הריבועי של 5 המופיע בשני הפתרונות למשוואה למעלה, הוא 2.236. כלומר, עד 3 ספרות אחרי הנקודה העשרונית, הוא זהה (למעשה, דיוק זה נכון עד 4 ספרות אחרי הנקודה העשרונית שכן הספרה הבאה היא 0: 2.2360). לא יפתיע אותנו אם כן שגם ערך הפסוק 1118 מופיע בהקשר אחר של חתך הזהב.

חתך הזהב ויחוד ה'

עד עתה הגדרנו את חתך הזהב בעזרת נוסחאות אלגבריות. נפנה כעת להדגים

וכבר השגנו קירבה גדולה לערך המדויק של ϕ .

לענין פרשת ואתחנן, התבוננו עד עתה בקשר בין הפסוק "שמע ישראל הוי אלהינו הוי אלהינו" שבו 25 אותיות ובין חתך הזהב [נשים לב ש-25 הוא 5^2 ואילו חתך זהב קשור לשורש הריבועי של 5]. בפרשת ואתחנן מופיעות גם עשרת הדברות, כאשר שני הפסוקים הראשונים מהווים חטיבה אחת שכן רק את שניהם שמענו כל ישראל מפי הגבורה:

אֲנֹכִי הוֹי אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם מִבְּיַת עֲבָדִים. לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים
אֲחֵרִים עַל פְּנֵי.

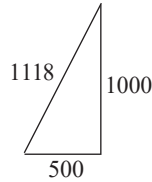
בשני הפסוקים הללו 64 או 8^2 אותיות. והנה, סכום האותיות של שלשת הפסוקים ביחד הוא 89, מספר האהבה ה-11. אך יש כאן כלל שמסתתר והוא שסכום הרבועים של שני מספרים שהם עצמם מספרי אהבה עוקבים, הוא מספר אהבה. במקרה שלנו 25 הוא הרבוע של 5 ו-64 הוא הרבוע של 8. הם מספרים עוקבים בסדרת מספרי אהבה. 5 הוא מספר האהבה ה-5 ו-8 מספר האהבה ה-6, ועל כן סכום הרבועים שלהם מספר האהבה של סכום האינדקסים שלהם בסדרת האהבה. ובמקרה זה: 5 ועוד 6 שווה 11 ומספר האהבה ה-11 הוא 89!

והנה תופעה יפה נוספת: 89 הוא המספר הראשוני ה-25!

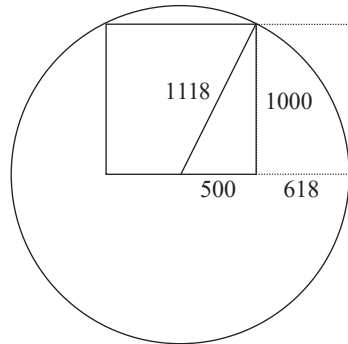
בין המספרים בסדרת האהבה, 89 הוא יחיד ומיוחד שכן, ההופכי של 89 (מספר האהבה הראשון, 1, חלקי 89) נותן בתוצאה את כל מספרי האהבה כסדר!

אנו משאירים זאת כאתגר לקוראים להראות זאת, וכן להוכיח שכך ימשיך עד אין סוף! את הפתרונות אפשר לשלוח למייל:

itiel@pnimi.org.il

כעת היתר שווה ל-1118 היינו "שמע ישראל הוי אלהינו הוי אלהינו" סכום הצלעות האחרות, 1500 שווה לשם הוי' בהכאת פנימית: י פעמים ה פעמים ו פעמים ה! כעת, נבנה מחדש את כל הקונסטרוקציה סביב רבוע של 1000 על 1000, ונקבל את המספרים הבאים:

בצורה זו, היחס בין צלע המלבן הגדול 1618 (= 618 + 1000) לצלע הרבוע המקורי 1000 הוא אמנם המספר ϕ , 1.618!

סדרת מספרי אהבה

מלבד הדרך הגיאומטרית להגיע להגדרה של יחס הזהב, ישנה סדרה של מספרים שלמים הידועה בתרבות הכללית כסדרת מספרי פיבונאצ'י ובתורה כסדרת מספרי אהבה. היחס בין כל שני מספרים עוקבים בסדרה הולך ומתכנס לקראת הערכים המדויקים של ϕ ושל $1/\phi$.

את הסדרה הזו מתחילים עם המספרים 1 ו-1 ומכאן, כל מספר הוא סכום שני המספרים הקודמים. התחלת הסדרה לפיכך היא:

1 1 2 3 5 8 13 21 34 55 89

כך למשל היחס של 89 ל-55 הוא 1.6182,

הזדהות עם דמויות המופת של עם ישראל היא יסוד בחינוך ובעבודת ה'. תורת ישראל אינה אוסף חוקים יבש או עקרונות פילוסופיים, והיא גם לא נתנה למלאכים – היא תורת חיים, המדריכה בני אדם בחיי היום-יום המורכבים. לכן גם מקפידה התורה להציג בפנינו גם את גדולי הגדולים כבני אנוש, בלי להסתיר את החולשות והנפילות שלהם. בהצגת דמויות 'עגולות', רבות-אנפין ומורכבות, ממחישה לנו התורה כיצד רצון ה' מתבטא בחיי אדם ומאפשרת לנו, עם כל הכרת ריחוק ערכנו, לפסוע, כחמורים, בעקבות ה"ראשונים כבני אדם".

כאשר רוצים להתבונן בדמויות המופת של עם ישראל בכל הדורות – מהתנ"ך, דרך התנאים והאמוראים ועד לגדולי הדורות הבאים – אחת הדרכים הטובות לכך היא התבוננות באופן של 'פרצוף', לפי עשר הספירות. כאשר מצליחים לסדר כנגד הספירות נקודות עיקריות המאפיינות כל דמות – קוי אופי המודגשים לגביה, סיפורים אודותיה, מימרות עיקריות שלה או אפילו גלגוליה – מקבלים בסופו של דבר תמונה שלמה ומאוזנת של אותה דמות, בבחינת "ראה פניו מאירים", וניתן לנסות לאמץ לעצמנו מקצת דרכיה בקדש.

השיעור המרכזי בחוברת זו עוסק בדמותו המופלאה של יהושע בן נון. יהושע הוא תלמידו המובהק של משה רבינו וממשיך דרכו בהנהגת ישראל כ"עבד ה'". הוא גם הכובש והמנחיל לנו את הארץ, וגם הראשון בשרשרת מסירת התורה ממשה רבינו. הלימודים הרבים ממנו שזורים כאן בהתבוננות הכללית במבנה ה'פרצוף' (תוך שילוב מספר פרצופי-משנה בנקודות מתוך ההתבוננות).

מעוניין להצטרף לצוות המפיצים של **ואביטה?**

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר 079-9211452

לפניות בנושא העלון: 052-4295164

pnimi.org.il